

VARGHA KÁLMÁN

„A te oltáraidnál...”

Adalékok a lepsényi református
templom 20. századi történetéhez

Pápa, 1998.

VARGHA KÁLMÁN

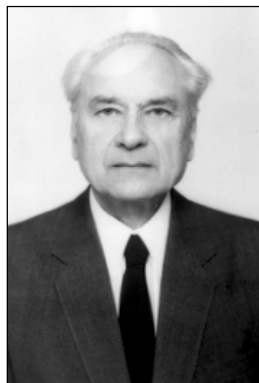
„A te oltáraidnál...”

Adalékok a lepsényi református
templom 20. századi történetéhez

ISBN 963 550 619 8

Kiadja: a szerző
Felelős kiadó: Kövy Zsolt
Készült a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár
Kötészeti és Sokszorosító Műhelyében
Felelős vezető: dr. Hermann István igazgató
Tipográfia: Bálintné Balassa Krisztina
Mészáros Melinda

BEVEZETÉS

Berczky Albert püspök sokszor elmondta, hogy a 84. zsoltár a gyülekezeti élet mély, belső boldogságáról beszél. Arról az örömről, aminek a súlya alatt szinte roskadoznak a szavak. Olyan örömről, amit nem is lehet prózában elmondani, csak szárnyaló himnuszban lehet elénekelni: a szív túlradó örömről, amit az Isten oltárainál érez. A hazatalált lélek, a fészkeire szállt madár, az otthon fényében és melegében fürdő boldog szív éneke ez: „A veréb is talál házat és a fecske is fészket magának - a te oltáraidnál, óh én királyom és én Istenem! Boldogok, akik lakoznak a te házában...”

Valóban így van. Éppen ezért a Bibliában az istentisztelet helye mindig szent hely volt. Az ószövetségi nép számára ez sokáig a hordozható szent sátort jelentette. Jeruzsálemben az első templomot Salamon építtette. Ez ugyan 586-ban elpusztult, de a fogságból való hazatérés után Zorobábel vezetésével újból fölépítették, majd nagy Heródes alatt pompázatosan újjáépítették.

A babiloni fogság idején (Kr. E. 586 - 538) azonban felismerte a régi zsidó nép, hogy Isten tiszteletét nem lehet helyhez kötni. Ekkor alakult ki és maradt meg a fogságból való hazatérés után is a templomi mellett a zsinagógai istentisztelet típusa. A templomi istentisztelet középpontjában az áldozati kultusz, a zsinagógai középpontjában pedig a tanítás állott. Jézus mindkét típusú istentiszteleten részt vett, s mindkettőn otthon érezte magát.

Az újszövetségi istentisztelet tulajdonképpen egyesítette magában a templomi és a zsinagógai istentiszteletet. Templom az első időkben természetesen nem volt. A későbbi századok során a római katolikus istentisztelet inkább az ószövetségi templomi istentiszteletet folytatta (középpontban a miseáldozattal), a reformáció egyházai pedig inkább a zsinagógai istentiszteletet folytatták (középpontban a prédikációval).

A középkori templomok architektúrája határozta meg egy-egy korszak építészeti stílusát: bazilika-, román-, gót-, reneszánsz stílus. A reformáció sajátos építészeti stílust nem alakított ki; nem annyira dogmatikai, mint sokkal inkább történeti okokból: ahol a reformáció győzött, ott egyszerűen átalakította a meglévő katolikus templomot; ahol viszont kisebbségben volt, vagy éppen üldözték, ott nem volt lehetősége templomépítésre. „Templomunk Kálvin-templom, Nincs benne cifra oltár” - éneklé Ady Endre. Kálvin valóban puritánságra törekedett, de a művészeteknek nem volt ellensége - amint azt E. Doumergue meggyőzően bizonyította magyarul is megjelent könyvében. A puritánság nem azonos a kopársággal!

Ha sajátosan református templom-stílus nincs is, azért a református templom architektúráját nyilván meghatározzák a református istentisztelet alapelvei. Igaza van P. Girkon-nak, amikor azt mondja, hogy a katolikus istentisztelet a körhöz hasonlít, amelynek egy gyújtópontja van (a miseáldozat), az evangéliumi istentisztelet pedig az ellipszishez hasonlít, amelynek két gyújtópontja van (a prédikáció és a sákramentum). Ennek megfelelően a református templom középpontjában két objektum áll: a szószék és az úrasztala. A. Viéler szerint már a 16. században megkezdődött Franciaországban, a református templomokban a centrális tér kialakítása szószékkel és úrasztalával. Hazánkban is Schulek Frigyes és Pecz Samu építészek nyomán általános gyakorlattá vált, hogy a szószék és az úrasztala a templomtér közepére kerül, és így a templom mértani és liturgiai tengelye egybeesik.

Sajátos stílusban épült néhány templomunk a 20. század első felében. Körösfői Kriesch Aladár nevéhez fűződik az az eklektikus építészeti irány, amely a szecessziót magyaros, főleg erdélyi elemekkel párosította. Ennek az iránynak képviselői és terjesztői voltak Kós Károly, Medgyaszay István, Árkay Aladár, Borsos József, Szeghalmy Bálint és mások. Az utóbbi tervezte például a zalaegerszegi, a keszthelyi, a tapolcai, a sümegi stb. református templomokat.

A templom magyar református népünk életében mindig középponti helyet foglalt el. Mutatja fekvése is: a falu vagy a város valamelyik főhelyére építették. A gyülekezet viszonyulását templomához jól jellemzi Baksay Sándor: „Ha választani kellene (templom és iskola között), melyik maradjon, melyik pusztuljon: minden tétovázás nélkül az iskolát engedné pusztulni, mert iskola nélkül még mindig megmarad helységnek a helység, de templom nélkül csak gyülekező a nép”. Valóban meg is történt a század első felében, főleg Erdélyben, de Magyarországon is, hogy anyagi okokból törpe gyülekezeteknek választaniuk kellett az iskola és a templom között, s a gyülekezetek mindig a templom mellett döntöttek. Így érthető, hogy még a nem nagyon áldozatkész gyülekezet is, ha templomépítésről vagy tatarozásról van szó, sokszor erején felül is szívesen hoz áldozatot.

Erre adott szép példát egy - e sorok írójának nagyon kedves - dunántúli falu: Lepsény református gyülekezte is a tizenhetedik, a tizenkilencedik és a huszadik században egyaránt. Az 1580 táján alakult gyülekezet otthonra vágyott, lelki otthonra. Megörökölte ugyan a 16. században épült római katolikus templomot, de a mohácsi vést követő háborús időkben hamarosan és teljesen elpusztult, egyébként a falu lakosainak a zömével együtt. De nemcsak a török hódoltságot, hanem magát a török kiűzését is nagyon megsínylette a falu. Ezt olvassuk a gyülekezet egykorú feljegyzései között: „Voltunk ez esztendőben (1688) az egész ecclesiával együtt a rajtunk kvártélyozó Pálffy Károly hada miatt kimondhatatlan szorongattatásban, sok rendbéli kárvallásban.”

Németh László drámát írt Apáczai Csere Jánosról, az abban a főhős szájába adja, de a maga véleményét is mondja: olyan ember legyen a református lelkipásztor, „hogy akármilyen rossz eklézsiába kerül is, ott ne a nép terhe legyen, aki vámszedőül áll Isten s a jobbjágy imádsága közé, hanem a gyámoltalan szegénység igazi jótévője”. A református egyház csillaga addig állt magasán, amíg ilyen prédikátorok építették a templomokat, álltak azok katedráin, vagy - ha kellett - mentek a gályákra. És a lepsényi gyülekezetnek a nagyon nehéz időkben mindig adott Isten ilyen pásztorokat. Ilyen volt mindjárt az első prédikátorok egyike, a gályarabságot viselt Kocsi Csergő Bálint. A pápai kollégium rektoraként idézték Pozsonyba 1674-ben a delegatum judicium elé, ahol gályarabságra ítélték. A gályákról 1676-ban szabadult, utána egy évig a bázeli egyetemen tanult, majd hazajött és ismét a pápai kollégium rektora lett. Személyesen tehát tudós és hitvalló lelkipásztort választott magának a lepsényi gyülekezet 1688-ban. Itt vette feleségül elődjének, az ugyancsak hitvalló Farkasdi Dánielnek a leányát: Juditot. Kocsi Csergő Bálint kezdte el a lepsényi gyülekezetben - szolgálatának megkezdésekor azonnal - a keresztelési, esketési és halálozási matrikula vezetését. (Ma is megvan Pápan a Tudományos Gyűjtemények levéltárában ez a kiemelt értékű vegyes anyakönyv, amelyben a fent idézett mondat is olvasható.) Ugyancsak ő ismerte fel az alkalmat, és ő kezdte el a templomépítés lelki „megalapozását” is. A hitvalló prédikátor azonban Lepsényből 1693-ban ismét - most már harmadszor - a pápai kollégium rektori székébe tért vissza, s így a nagy munka kivitelezése már Patay András lelkészsége idején történt, 1695-ben. Minden külső segítség nélkül, teljesen a maga erejéből építette fel a gyülekezet első templomát.

Mindig igen nagy dolog egy templom fölépítése, de az akkori körülmények között - a másfél százados török hódoltság, majd a felszabadító háború sok nyomorúsága után - ez egészen rendkívüli teljesítmény volt. (Mintegy előképe a 20. századnak.) Viszont a lepsényi gyülekezet bizonyára igazán érezte azt a boldogságot, amiről a 84. zsoltár írója szárnyaló himnuszban énekel. Érezte, milyen jó itt lenni, milyen jó itt imádkozni, milyen jó itt énekelni, ahol a kövek is vele énekelnek. Otthona lett.

Ne mondja erre senki, hogy minden hely egyforma, mert ez nem igaz. Az én szívemben van néhány fa és néhány bokor, amihez hasonló nincs sehol a világon: ott játszottam gyermekkoromban. Tudja, érzi ezt mindenki, akit - mint vihar a levelet - szülőhelyétől távol sodort az élet. És ha néha odaszáll a lelkük, ahol boldog gyermekfejjel játszottak, érzik: az a föld más, mint a többi. Az a szülőföld! Az az otthon!

Az otthon pedig nem négy fal. A templom sem egy csomó kő és cserép. Jézus mindnyájunknál jobban tudta, hogy az Isten lélek, és akik őt imádják: lélekben és igazságban imádják. Mégis ő tanította meg szeretni a templomot. Villámló szemekkel és korbáccsal fejezte ki lángoló szeretetét, amikor a kufárokat kiúzta az ő Atyjának házából. És a könnyei hullottak, amikor a szent falakra tekintve megmondotta, hogy ott kő kövön nem marad...

A lepsényi reformátusok is nyilván tőle tanulták meg szeretni lelki otthonukat, a végre megépült első templomukat, amit aztán a következő években és évtizedekben fokozatosan berendeztek, szépítettek, majd a szükséghez képest ismételten javítottak és bővítettek. Pedig közben pestis, kolera, földrengés és tűzvész pusztította a falut. De minél nagyobb volt a veszedelem, annál nagyobb szükség volt a lelki menedékre. Közel két évszázadon át adott otthont a gyülekezetnek első temploma, amelynek katedróján országosan ismert és elismert lelkipásztorok is szolgáltak. Így például Lácza Szabó József korának kiemelkedően tudós papja volt. Utrechtben és Göttingenben végezte egyetemi tanulmányait, utána a pápai kollégium tanára lett, s onnan választotta lelkipásztorául a lepsényi gyülekezet 1805-ben. Innen 1808-ban Sárospatakra ment lelkésznek és egyben a gyakorlati teológia tanárának.

Idővel azonban egyre nyilvánvalóbbá lett, hogy a nagyon nehéz körülmények között fölépült első templom sem állapotánál, sem méreténél fogva nem fogadhatja már be az örvendetesen megnövekedett gyülekezetet. Így aztán Horváth Mihály lelkipásztor és mezőföldi esperes szolgálata idején: 1868. március 24-én elhatározták egy új templom felépítését, aminek 1870. szeptember 1-én letették az alapkövét, 1872. november 24-én pedig felszentelték nagy örömmel Dunántúl egyik legszebb és legnagyobb templomát, amely - Isten irgalmából és egy hűséges pásztor és gyülekezet áldozatából - ma is áll, de hogy közben milyen tragédián kellett átmennie, arról nem, én, hanem a gyülekezet akkori lelkipásztora: Vargha Kálmán illetékes beszámolni. Személyénél meg kell állnunk, mert ő volt Isten kezében az a választott eszköz, aki által megcselekedte mindazt, amiről a következő oldalakon szó lesz.

A bibliai őstörténet olvasása során a Genézis ötödik fejezetét még a rendszeres bibliaolvasók is könnyen átlapozzák, mint érdektelent. Hiszen itt állandóan csak ezek a szavak ismétlődnek: élt és meghalt. „Élt pedig Ádám... és meghalt. Élt pedig Sét... és meghalt. Élt pedig Énós... és meghalt.” És így tovább a fejezet végéig.

Mi értelme van ennek az egésznek? Ezek az emberek születtek és meghaltak. Nem történt velük semmi olyan, amit a Szentlélek följegyezni szükségesnek tartott volna. Nem voltak ők Ábrahámok, Jákókok, Illések: nincsenek ott a hithősök között. Egyszerű emberek voltak, akik éltek, dolgoztak és meghaltak.

Volt-e valami értelme egyszerű életüknek? Volt! Volt, mert ezek az emberek benne voltak az Isten üdvrendjében.

Az őstörténetnek erre a szakaszára kellett gondolnom, amikor Vargha Kálmán életét és szolgálatát számba vettem. Az ő életének külső folyása sem bővelkedett eseményekben. A magyar református lelkipásztor puritán életét élte. De ez az egyszerű élet benne volt az Isten üdvrendjében.

A Fejér megyei Kálozon született 1908. június 26-án ősi nemesi családból. Édesapja görzsönyi Vargha Kálmán kálozi református lelkész, majd mezőföldi esperes, édesanyja felsőörsi Osvald Vilma volt. (Az apai ősi nemesi levelét II. Ferdinánd királytól kapta. Egyébként a család történetét megírta dr. Vargha Zoltán „A görzsönyi Vargha család története” címen.)

A gimnáziumot is, teológiai tanulmányait is Pápán, az ősi kollégiumban végezte olyan eredménnyel, hogy utána ösztöndíjjal tanulhatott tovább a Kálvinnak egykor menedéket adó városban. Strasbourgban, a tudományegyetem protestáns teológiai fakultásán. Francia nyelv-ismerettel és gazdag teológiai tudással érkezett haza, hogy a legnagyobb dunántúli gyülekezetben, Székesfehérvárott megkezdje vallásoktató lelkészi szolgálatát. Rövid ideig végezhetett, mert a kiválóan képzett fiatal lelkészt hamarosan meghívta lelkipásztorául a Somogy megyei Hetes református gyülekezeté. Hetesi szolgálatának jellemzésére két tényről emlékeztet. Az egyik: két év alatt a kicsiny gyülekezet megépítette egy új parókiát. A másik: úgy megindult a gyülekezet az Isten háza felé, hogy a 350 lelkes gyülekezetből egy év elteltével mintegy 200-an vettek részt az istentiszteleten, a 30 iskolás gyermek kivételével, télen-nyáron, a legszorgosabb munkaidőben is.

Csoda-e, hogy csak nagy lelki vívódások után tudta rászánni magát arra, hogy az utolsó pillanatban: a pályázati határidő lejárt előtt három nappal elküldje pályázatát a Medgyasszay Vince püspökké választásával megüresedett lelkipásztori állásra?! És a gyülekezet a húsznál több pályázó közül őt választotta. Nyilván nem véletlenül. (Mint ahogy nem volt véletlen, hanem Isten kezétől vezetett, életének néhány olyan eseménye is, amire itt csak utalok, de nem részletezek.) Vérző szívvel búcsúzott a számára oly kedves hetesi gyülekezetből, de mennie kellett, mert Lepsényben várt rá az a hatalmas szolgálat, amit akkor még nem látott, elképzelni sem tudott, de Isten gondolatában már el volt készítve.

Lepsényi szolgálata idején kötött házasságot az ugyancsak ősi nemesi családból származó Eötvös Jolánnal, akinek édesapja Eötvös Sándor, a szomszédos mezőszentgyörgyi gyülekezet lelkipásztora és a mezőföldi egyházmegye esperese, édesanyja pedig Bobrovinczky Mária volt. (A család országosan ismert és elismert tagja volt Eötvös Károly - 1842-1916 - akinek „A nagy per” című műve pontos és hiteles korszakot ad a 19. század végének magyar viszonyairól, s irodalmunknak is a maga nemében egyedülálló alkotása) Vargha Kálmánnak sokkal nehezebb lett volna elvégezni rendkívüli gyülekezeti szolgálatát, ha nem állt volna mögötte az a családi háttér, amit felesége biztosított számára szolgáló, áldozatos életével. Mint édesanyja nevelte három lányát, mint okleveles kántor szolgált az istentiszteleteken és vezette a gyülekezet vegyes énekkarát, mint pedagógus tanított a szomszédos Polgárdi általános iskolájában, ahova naponta kellett átjárnia...

Vargha Kálmán templomot és gyülekezetet építő szolgálatáról én nem beszélek, mert erről szólnak a következő oldalak a legilletékesebbnek tollából. De nem beszélek a szükségesnél többet a templomot újjáépítő lelkipásztorról sem, mert a mai ember nem szereti a tömjénfüstöt. Magam is nagyon idegenkedem tőle. Éppen ezért nem is dicsérem őt. Ott van életműve: a lepszényi templom és gyülekezet; dicsérik őket! Egyébként az arra illetékesek is megtették ezt: a lepszényi gyülekezet szeretetén és megbecsülésén túl a millicentenáriumi alkalmából az önkormányzat is ünnepi plakettel tüntette ki a Lepsényért végzett munkája és közéleti tevékenysége elismeréseként.

A magam személyes látását pedig így summáznám: Vargha Kálmán lelkipásztor talán nem volt világítótorony a magyar református egyház életében, csak egyszerű mécses. Egyszerű mécses, de egy kis világnak középpontja, fényforrása. Szenvedélye volt a világítás: Hetesen is, Lepsényben is. Huszadik századi magyar református lelkipásztor volt. Isten áldja meg életét a nyugalom éveiben is, családjá körében - ezt kívánja szívből 90. születésnapján e sorok írója, aki lepsényi kisdíakként ismerte meg őt, és életpéldája nyomán indult el maga is az Ige szolgálatának útján.

Dr. Dékány Endre

Nagytsztelei Lelkipásztor Úr!
Tisztelt Presbitérium!
Testvéreink az Úrban!

Egy a szó legszorosabb értelmében „tűzben megpróbált” gyülekezet kiált Hozzátok segítségért. Az elmúlt világháború szörnyű pusztításai és rőt lángjai talán sehol sem végeztek olyan rettenetes munkát, mint a front gyújtópontjába került községünkben. Hivatalos megállapítás szerint is harmadik helyen áll községünk e tekintetben, országos viszonylatban is. Lakóházaink 30 %-a rommá lett, 50 %-a súlyosan, 20 %-a kevésbé súlyosan sérült meg. Teljesen ép ház nem maradt. A hivatalos kiürítés és a reménytelen helyzet következtében menekülésre kényszerített lakosság elvesztette állatállományainak s ingóságainak 90 %-át. Mindezekhez járult a legszörnyűbb, mintegy 100 polgári halott, köztük két közép idejű, áldott emlékű presbiterünk elvesztése.

Mint közületet ref. egyházunkat érte a legnagyobb veszteség. Lelkészlakása, kántori és tanítói lakásai, vagy súlyos bombasérüléseket szenvedtek, vagy rommá lettek melléképületeikkel együtt. **Az a gyújtó lövedékek következtében támadt tűz, amely a falu egy jelentős részét felgyújtotta, lángba borította - több toronylövés után - templomunkat is s azt orgonájával, úrasztalával, szószékével és teljes berendezésével együtt hamuvá égette.** Az itt maradt, menekülésre is képtelen, önmagukat Istenre és sorsukra bízott és Isten nagy kegyelméből életben maradt aggok bizonyosága szerint valami szívet tépő látvány volt templomunk toronytól lefelé való égésének tehetetlen nézése, de az újból visszatértek számára is a csupasz, üszkös falak látása. De sokan hördültek fel a fájdalomtól, akinek házáat megkímélte valamennyire az ítéletidő: inkább az én házam porladt volna el, csak templomunk állna.

Ehhez jött két roppant aszályos esztendő, úgyhogy népünknek kenyere sem termett meg, de itt a tengeri hazájában szűkösen került még tengeriből is a kenyér. Isten az elmúlt esztendőben tekintett le reánk kegyelmesen s áldotta meg először határainkat. S a gyülekezet azonnal felelt az áldásra. Az állam hathatós elindító segítségével után önként 43.000 forintot adott a templom felépítésére s az egyház 20 hold földjét belkörüleg megmunkálva, annak terméséből 7000 forintot áldozott erre a célra. Összesen tehát 50.000 forintot. Voltak, akik másuk nem lévén, földet ajánlottak fel. S mindezt 1100, mindenéből kifosztott, romházak között lakó lélek cselekedte. A lepsényiek nem feleslegükből, de a szívükből törtek le egy-egy darabot.

Testvérem! Ne menj el részvétlenül e gyülekezet szenvedése, vesztesége és áldozathozatala mellett. Templomáért kiált, mert a sok szenvedés után Istenéhez vágyik.

Presbitériumok, Lelkipásztortestvéreim, Nőszövetségek, Ifjúságaink! Találjátok meg a hathatós segítő szeretet forrását, belső gyülekezeti gyűjtés, perselyadomány formájában, a gyűjtés minden olyan módját felhasználva, amely az egyházhoz méltó. Dunántúl egyik legszebb és legnagyobb templomáról van szó, melynek a régihez hasonló külső és belső helyreállítása meghaladja a félmillió forintot.

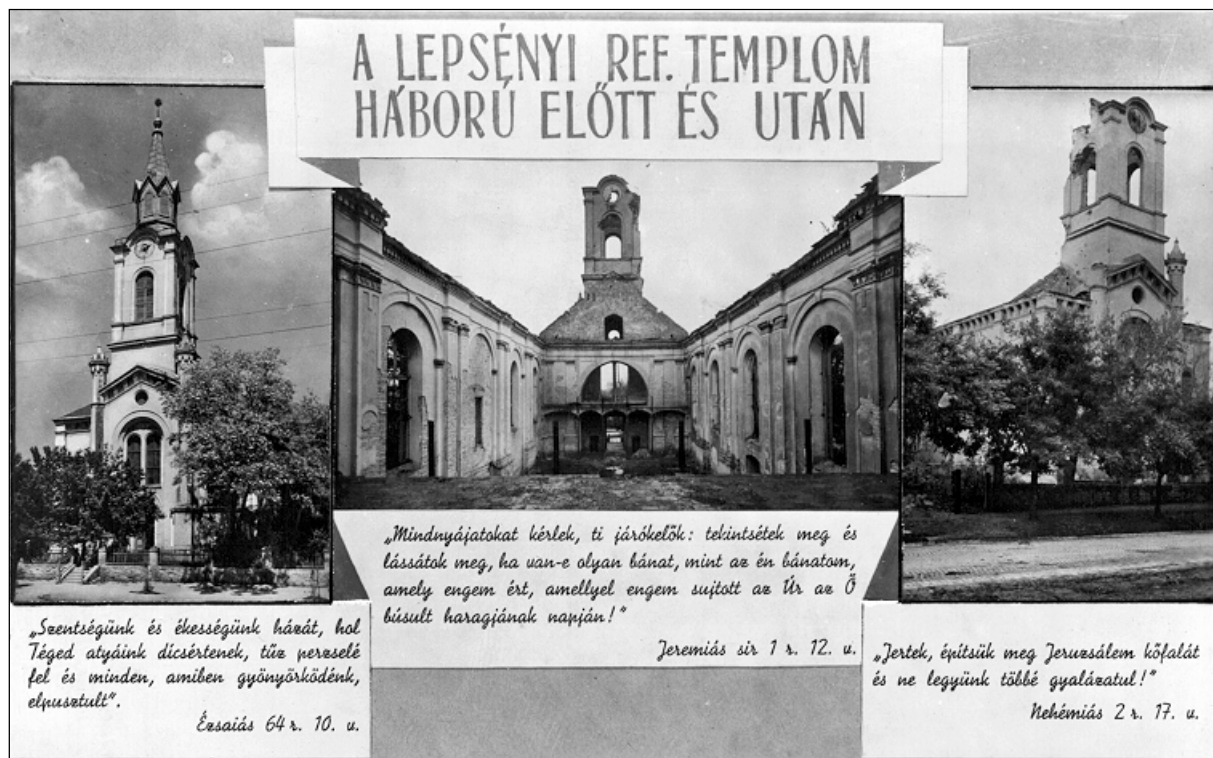
Önmagunkban összeroskadunk, de Veletek és általatok csodát tehet, segíthet az Úr.

Én hiszem, hogy felelni fogtok.

Segítségüket a mellékelt postai befizető lapon várjuk.

Minden 5 forinton felül való egyéni adományért kívánság esetén a mellékelt fénykép levelezőlappal emlékül küldünk.

Lepsény, 1949. Február 22-én.

Hitben testvéreitek:

Molnár Vince gondnok.

Vargha Kálmán lelkipásztor

Mezőföldi reform. Egyházmegye esperesi hivatala.

269-1949. sz.

A háboru - ama nagy fosztogató - halálra sebezte és egyházi épületeiben birt javaiból kifosztotta a lepsényi református gyülekezetet. Halljuk meg segély kėrő szavukat és irgalmas érzéssel, testvéri szeretettel nyujtsuk nekik a megėpülés azon eszkőzeit, melyeket nálunk helyezett el Istenűnk.

A mezőföldi református egyházmegye pártoló ajánlásával bocsátjuk utjára a lepsényi gyülekezet segélykėrését.

Mezőszentgyörgy, Budapest, 1949. március 1.

(P. H.)

Dr. Kenessey Pongrácz s. k.,

em. gondnok.

Eőtvös Sándor s. k.,

esperes.

Dunántuli Református Egyházkerület.

712/1949. sz.

A lepsényi református egyházközség fenti kérelmét szeretettel ajánljuk a dunántuli református egyházkerület presbitériumainak és lelkipásztorainak szíves jóindulatába. A lepsényi szép, nagy református templom teljesen elpusztult. Helyreállítása messze felülhaladja a gyülekezet teherbíróképességét. A nyújtott államsegély bár jelentős összeg, de az építési költségeknek csak kis százalékát fedezi. A hivek maguk is sok anyagi kárt szenvedtek, ezért bizalommal és szeretettel fordulnak egyházkerületünk egyházközségeihez támogatásért. Ne feledkezzünk meg az apostoli intésről: egymás terhének hordozásával tölthetjük be Jézus Krisztus törvényeit. Az egyházközség elnökségének kérelmében megjelölt segítségi módokat atyafiságos szeretettel ajánljuk egyházkerületünk gyülekezeteinek szíves jóindulatába.

Budapest-Pápa, 1949. Március 14.

(P. H.)

Dr. Balogh Jenő s. k.,
főgondnok, világi elnök.

Győry Elemér s. k.,
püspök, lelkészi elnök.

A lepsényi gyülekezetben 30. karácsonyom alkalmával

EMLÉKEZTETLEK

A. i. II. Péter ap. 1. r. 12-13. v. Annak okáért nem mulaszthatom el, hogy mindenkor emlékeztesselek titeket ezekre, noha tudjátok ezeket...

János Jel. II. r. 5. v. Emlékezzél azért honnét estél ki és térj meg és az előbbi cselekedeteket cselekedd, ha pedig meg nem térsz, hamar eljövök ellened és a te gyertyatartódat kimozdítom helyéből, ha meg nem térsz.

Az elhangzott Igének első sorában Péter apostol, amint írja, emlékeztet. Emlékezteti azokat, akik vele együtt drága hitet nyertek a mi Istenünknek és megtartónknak Jézus Krisztusnak igazságában. (II. Péter 1.r.1.v) Emlékezteti tehát azokat a híveit Krisztusnak, akiket reá is bízott neki is adott az Úr.

Testvéreim! Karácsony drága ünnepén én is ezt akarom ti veletek, lepsényi gyülekezettel cselekedni, akiket 30 esztendővel ezelőtt nekem adott, reám bízott az Úr.

Nem törekszem nagy beszédre, bármennyire is kínálja magát az ünnepi alkalom és gyülekezet. A nagy beszédek ideje lejárt, óh jaj, de kevés gyümölcs érlelődött is abból. Talán elismerés néha igen az ember számára, de én nem azt vártam és óhajtom, s az Úr sem azt keresi, hanem a termést, a gyümölcsözést. - S ha erre gondolok, de sokszor sír fel a lelkem, mily fanyar és milyen semmiség ez.

Emlékeztetni akarlak tehát benneteket. Mire is emlékeztetnék elsőben is, ha nem a szent ünnep tényére és valóságára. Arra, ami 1900 és 65 esztendővel ezelőtt ott történt Betlehemben. A hitetlenek és tagadók számára lemosolyogni való botránkozás köve, a hívők számára életet jelentő isteni cselekedet.

Erre emlékeztetek én most. A betlehemi jászolra, a benne szendergő kisdre, az abból elindult Megváltóra, a csillagfényes éjszakára, angyalok énekére, Dicsőség a magaságban az Istennek a földön békesség és az emberekhez jóakarattal, a pásztorok szívének megremegésére, azután a bölcső féle való megindulásra, előtte való meghódolásra, a boldog valóságnak továbbadására, napkeleti bölcsek érkezésére, az agg Simeonnak hitvallására mostan bocsátod el Uram a te szolgádat, mert látták az én szemeim a Te dicsőségedet. Ki tudja-e fejezni emberi nyelv mindazt, amire emlékeztetni kell ezen a napon, noha mint az apostol mondja, tudjátok is ezeket. A szentírás egyetlen mondatba tömörítve így fejezi ki legtökéletesebben a mai ünnepet: Úgy szerette Isten a világot, hogy az ő egyszülött Fiát elküldte érte, hogy valaki, hiszen Ő benne el ne vesszen, hanem örökéletet vegyen.

Azután hadd emlékeztesselek azokra, akiknek számára az azóta eltelt 1965 esztendőben nem csak a betlehemi vendégfogadó istállójában, hanem a szívükben is megszületett a Megváltó Krisztus, akik befogadva Őt hittel hódoltak meg előtte s adták uralma alá életüket.

Az első Krisztus követőkre, akiknek arcukon sugárzott Krisztus, akiknek minden cselekedete a karácsonyi szeretettől ragyogott. A keresztyénség első századaira, amikor a pogány császárok embertelen üldözése és kínzása elől barlangok mélyén, katakombákban, elhagyott földalatti temetkezési helyeken gyülekeztek össze, hogy együtt imádkozzanak és egymás hite által erősödjenek. A tanítványok, az apostolok hitére, akik az egy János apostol kivételével mind életükkel és vérével, mártíromságukkal tettek hitet a ma született Krisztus mellett. Vagy nem ismerjük e református eleink, elnyomással, üldöztetéssel, gályarabsággal megterhelt nehéz évtizedeit, amikor templomaiktól megfosztva, evangéliumi hitük gyakorlásában

akadályozva erdők mélyén jöttek össze, ahol híret vették, hogy hirdettetik a karácsonyi nagy öröm. -

De jöjjünk csak közelebb, 30 esztendővel ezelőttre, amidőn, mint a gyülekezet lelkipásztora első karácsonyi alkalomként hirdethettem a Krisztusban megjelent kegyelmet. Végig zengve utcáinkon harangjaink karácsonyt jelző hívószava, oh hogyan áradt a hívő seregek sokasága az Isten háza, a templom felé s megtöltve azt régi befogadó képességében szinte teljességében szülők, unokák és nagyszülők éneke egybefonódva zengte hatalmas erővel Krisztus Urunknak áldott születését s az úrvacsorázók sokasága vitte örvendező és bűnbánó szívét a kegyelem asztalához.

Emlékeztetek Atyámfiain, noha mindezt tudjátok, mondom én is az apostollal. És mégis emlékeztet ő is és emlékeztetek én is, hogy amint tovább mondja: ébresztgessetek titeket! Hogy ne csak a múlton andalogjunk, hanem felébredve vessük tekintetünket a mára, a jelenre.

És mit láthatunk és mit mondhatunk?!

Igen. Szól a karácsonyi harangszó éppen úgy és éppen akkor, végig száll az utcákon, keresi az ajtókat, az ablakok réseit, azokon keresztül keresi az emberi szíveket, hogy belézzengje Krisztus megszületett, az örökélet megszerzetett. Oh jöjjetek keresztyének, örvendjétek, nyíljatok meg nyelvek és szívek, az idvesség Istenének mondjátok áldást minden hívek. Mondjátok áldást együtt, óh jöjjetek minden hívek.

És mi történik?! Nem rezonál, nem visszhangzik rá annyi, annyi szív. Pedig ugyanaz a harang hív, ha csorbán, ha háborútól sebzetten is, ugyanazt az örömet hirdeti, ugyanaz az Ige, ugyanaz a kegyelem vár. Még a pásztor is ugyanaz, aki 30 évvel ezelőtt.

Oh mi történt itt?! Az ige erőtlenedett meg, vagy a kegyelem vonzó ereje hanyatlott meg? Vagy az Élet forrásvíze apadt el?! Nem, mindez ugyanaz, csak az emberek szívében történt valami. Kiesett a ma született Krisztus. Kilopta a Sátán, a világ és annak öröme, hajszája, gondja, közönye. És ahol hiányzik Krisztus ott minden megtörténhetik, ott a szív is halálra dermed, ott a fülek is megnehezednek, oda a Kegyelem csatornáit sem tudnak áradni, életet vinni. - Nincsen már hely a Kisdéd számára sem, hogyan lenne hely akkor az életünket igénylő dicsőséges Krisztus számára?!

Vége tehát mindennek, lemondjunk mindenről? Hagyjam félbe most, itt még az Igehirdetést is?! Nem tehetem, nekem üzenetem van, és azt el kell mondanom. Nekem nem halált, hanem életet kell hirdetnem. Attól vettem ezt az üzenetet és parancsot, aki maga az Élet, aki egy ily napon emberi testet vett. - És én nem hátrálok meg a parancs elől, én hirdetem az Életnek beszédét, annak üzenetét, aki tegnap és ma és mindörökké ugyanaz.

Mert mi nem lehetünk a meghátrálás emberei, hogy elveszünk, hanem a hitéi, hogy éljünk.

És ő megjelöli a te életednek útját és lehetőségét, egyetlen életlehetőségét. Ebben jelöli meg: Emlékezzél azért, honnét estél ki és térj meg és az előbbi cselekedeteket cselekedd. Amaz első keresztyének cselekedetét, a hitvallók cselekedetét, Atyáid cselekedetét.

Ez azonban csak úgy lehet, ha a szívedben újra megszületik, és te engedelmesen kezére adod magadat, hogy vonzzon közel újra templomához, Ő adjon naponkint imádságot ajkaidra, Ő indítson fel, hogy gyermekedet is megtanítsd imádkozni, az Úr lábaihoz egész családot odavezetni. Ha alázattal kész leszel neki engedelmeskedni, földi Anyaszentegyházáért hűséggel és áldozattal szolgálatot vállalni.

Ha pedig nem, hamar eljövök ellened, mondja az Ige, mondja Ő és a te gyertyatartódat kimozdítom helyéből, ha meg nem térsz!

Íme élet, vagy halál, üdvösség vagy kárhozat áll eléd!

Kemény beszéd ez Karácsony ünnepén, a testet öltött isteni szeretet ünnepén, a jászolbölcső mellől. De ma ezt adta az Úr ajkamra s ki tudja, ha nem vállalom ezt így engedelmes eszközként, a holnapi napon méltat-e üzenetére, ad e szót ajkamra. És emberileg gondolkozva is, volna-e értelme akkor tovább adni, amikor néhány hívő szíven kívül, legfeljebb csak a falak visszhangoznák azt. - Oh, mennyivel könnyebb lett volna számomra lágyabb, simogatóbb hangon szólni, s mennyivel kedvesebb lett volna sokaknak ezt hallgatni, de ebből nem születik élet, nem születik megújulás és üdvösség sem.

Eljövök hamar! Jézus maga mondta, hogy eljön ítélni eleveneket és holtakat és lesz új ég és új föld. A Jelenések könyvében ott olvashatjuk annak az időnek előjeleit, úgy amint megíratta az Úr azzal, akivel megláttatta azt, s mintha ezek kibontakozását látnánk sokszor történéseink napjaiban: árvizek, földrengések, háborúk, gyilkosságok, a gonoszság és hitetlenség megáradása a földön. - Íme, eljövök hamar és kimozdítom a te gyertyatartódat helyéből, ha meg nem térsz.

Hamar! Péter apostol is ezzel a szóval kapcsolatban így szól Igéjében: „Annak okáért nem mulasztom el, hogy emlékeztesselek titeket és az emlékezés által ébresztgesselek titeket, mint aki tudom, hogy hamar leteszem sátoromat, miképpen az Úr meg is jelentette nékem.”

És ezért nem késlelkedik, nem habozik, hanem amint a Lélek szól, adja tovább. - Hogy mi mikor tesszük le földi sátorunkat, nem tudhatjuk. De ha elgondolom, hogy minden küzdelmei ellenére is mily gyorsan tovatűnt a 3 évtized, amikor az első karácsonyomon szóltam tihozzátok, csak azt mondhatom, csak így fejezhetem ki, hogy hamar.

Azért nem késlelkedhetem én sem.

A Lélek szólt és azt adtam tovább.

És most befejezésül gondolatban felmegyek templomunk tornyába. Aláállok harangjainknak, megragadom annak a kötelét, amelyikre ez az Ige van felírva: „Ma, ha az Úr szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveiteket” és szólatom és zúgatom mindaddig, amíg egyetlen lélek lesz ebben a gyülekezetben és ebben a templomban, akinek gyertyatartóját égni hagyja, kezében tartja az Úr és zúgatom és zengetem a közönyös, a halott, a megfagyott lelkek számára is, hogy ébredjenek, felkeljenek, hajléka felé meginduljanak és Karácsony fénye, az Úr dicsősége rajtuk megláttassék.

Ámen.

1965

Vargha Kálmán

ISMERTETÉS

A háborús cselekmények következtében elpusztult
lepsényi református templom tragédiájáról, majd újjáépítéséről
és az azt követő felszentelő ünnepegről.

Igehirdetéssel szolgált:
DR. BAKOS LAJOS
a Dunántúli Egyházkerület püspöke.

A mezőföldi egyházmegye részéről:
BÓDÁS JÁNOS
székesfehérvári lelkész, egyházmegyei tanácsbíró.

A templom tragédiájáról és újjáépítéséről a gyülekezet lelkipásztora:
VARGHA KÁLMÁN
számolt be a következőkben

Kedves Gyülekezet!

Templomi építkezések befejezése után egyházunkban Istennek megsegítő kegyelméért hálaadó, felszentelő istentiszteleteket szoktunk tartani. Ezeken az istentiszteleteken és ünnepegeken a helybeli gyülekezet lelkipásztorának rendszerint az a tiszte, feladata, hogy a megtörtént munkákról, annak eseményeiről, az érette hozott áldozatokról, Istennek segítő kegyelméről számoljon be.

Ez az én tisztem és feladatam most is.

Mielőtt azonban ehhez hozzáfognék, hadd forduljak Főtiszteletű Püspök Urunk felé a legmélyebb tisztelettel s egyben szeretettel, amely mindnyájunknak tisztelete és szeretete is. - Megköszönöm, hogy eljött közénk, hogy áldott igehirdetésével gazdagította lelkünket, s imádságával borulhattunk Istenünk elé. Megköszönöm mindazt a segítséget és támogatást, melyet erönk feletti feladatunkban, munkánkban nyújtott nekünk s azt a szeretetet és felelősséget, mellyel püspökségének kezdete óta ügyünket mindig szívében hordozta. - Kérjük mennyei Urunkat, hogy életének további útjait, püspöki szolgálatait is Ő tegye áldottá, gyümölcsözővé.

Köszöntöm Esperes urunk helyettesét, Bódás János székesfehérvári lelkész egyházmegyei tanácsbíró urat. - Megköszönöm szolgálatát, aktuális megragadó költeményének elmondását. - Amennyire örömeinkre szolgált, hogy esperesünket ő helyettesítette, annyira sajnáljuk, hogy Ő betegségének orvoslása miatt még szolgálat nélkül sem lehet közöttünk, ami egyben az Ő szívének fájdalma is. Minden bizonnal most Ő is imádsággal gondol ide, s mi is imádságunkban hordozzuk őt s kérjük Istentől mielőbbi gyógyulást számára.

Köszöntöm kedves Vendégeinket a Gyülekezet egészének szeretetével. Örülünk az ismerős és ismeretlen arcoknak egyaránt. S örvendezzünk most lélek szerint együtt úgy az Úr előtt, hogy legyen öröme a mi örvendezésünkben Ő atyai szívének is!

Ezek után hadd kezdjem beszámolómat építkezéseinkről és pedig nemcsak az utóbbiakról, hanem mindazokról, amelyeket a nagy romlás és pusztulás óta cselekedhettünk az Úr által s mindazokról, amelyek velünk az elmúlt 28 év alatt történtek, rajtunk végbementek.

1944. december 3. vasárnap, ½ 11 óra. Az Istentisztelet megszokott kezdési ideje. - Zúgnak templomunk harangjai, hogy hívják az Úr elé az Ő népét. Ha valaki letekintett, akkor a harangok mellől, a templom tornyából, nem láthatott mást, mint harckocsik és tankok sűrű erdejét. Ez borította el az utcák, terek, udvarok szinte minden talpalatnyi földjét s hajnal óta zúgnak, dübörögnek, csikorognak. - Községünkig érkezett a Sztálingrádtól egyre hátráló germán front.

Tankok dübörgését csak a harangok hívó szava tudja áttörni: Jöjjetek énhozzám! S öten jövünk össze az Úrnak házában. - Van-e ezen emberileg megütközni való?! Énekelünk... Azután feltör ajkamról, felszakad lelkemből az imádság eget ostromló szava, talán soha úgy, mint akkor: Uram, ha mintegy tűzön át is, csak könyörülj rajtunk, csak irgalmaz nekünk!

Azután kezet fogtunk. Ma is hallom kedves tanítónőnk Szabó Margit akkori énekvezérünk szavát: Én indulok, megyek a vasútállomás bevasonizált személyzetével. - Isten velem! Akkor én még azt mondtam: maradok. De elég volt pár óra, hogy ne így legyen.

Azután gyorsan peregtek az események.

Másnap a hátráló frontserg meg szállta a már előre elkészített utolsó komoly védelmi vonalat határunkban, az úgynevezett Margit vonalat.

Ismét egy nap és megindult ellene a támadás és megindult a védekezés. S 7 hétig tartó levegőben és földön való irtóztató harcban pusztult minden érték, köztük a legfőbb érték az ember, nem válogatva a halál férfi, vagy nő, ifjú, agg, vagy éppen csecsemő között. Ekkor vesztette el életét 2 áldott emlékű presbiterünk Szabó József és Szenté László s lett mintegy 100 polgári halott. - Legyen áldott Mindnyájuknak emlékezte!

Majd amikor 2 heti fronteltolódás után ismét a fronttá tétel veszélye fenyegette községünket, pánikszerűen ürült ki a falu, hogy 4 hétig senki földjévé válva prédája legyen mindenünnét ide merészkedő fosztogatóknak. Mindez nem volt elég, jött a reánk nézve letragikusabb 1945. március 14. Elhangzik a parancs: a lepszéni torony ellenséges katonai megfigyelő, le kell lőni. - S a parancs végrehajtása nyomán kigyulladt templomunk tornya, hogy égjen mindaddig, amíg az utolsó éghető is el nem hamvad benne s vele együtt égjen a kiürült falu egy jelentős része. S amikor véget ért az irtóztatós dráma, s mint valamikor őseink a tatárjárás után visszashálingóztunk a rommá és üszkössé lett faluba, nem egy lélekből, akinek házat megkímélte valamennyire az ítéletidő, fakadt fel: inkább az enyém pusztult volna el egészen, csak templomunk állna.

S velem együtt minden lélekből egyként hördült fel az üszkös romok felett a súlyos kérdés: vajon lesz-e még ebből templom a mi időnkben.

A nem lankadó hit a tűzben megégett, deformálódott és megcsorbult harangokat csakhamar felhelyezi a leégett torony aljzatába, hogy legalább azok szóljanak, hívjanak, vigasztaljanak.

Istentiszteletünket előbb helyreállított iskolánkban, majd annak államosítása után nem sokkal a front előtt épült Polgári Olvasó és Gazdakör székházának nagy termében tartottuk s nagy romlásban levő templomunk újjáépítésére még erőtlen hitünk fel-fellángoló pillanataiban sem mertünk gondolni, hiszen egyként romos volt az egyház minden épülete s nekünk az észszerűség szerint azokhoz kellett nyúlunk mindenek előtt, hogy legalább most már azokat mentjük a teljes pusztulástól.

De azt mondja az Úr: Az én útjaim nem a ti utjaitok és az én gondolataim nem a ti gondolataitok!

S ami most következik történelmi tény: néhai Tildy Zoltán, akkor köztársasági elnök 1947 tavaszán nővérének látogatására Enyingre megy. Tudomást szerez erről Németh József Veszprém megye akkori főispánja, egykori somogy megyei, kaposfüredi római katolikus vallású kántortanító. Hetes községnek szomszédságában, melynek én akkor református lelkipásztor voltam, többször találkoztunk s jó barátság fejlődött közöttünk. - Amikor Ő tudomást szerez Tildy Zoltán enyingi útjáról, gondol egyet s elhatározza, hogy megyéjének határközségében - mely akkor Lepsény volt - útját állja, s mint szintén régi somogyi barátját, egykori kispártáti politikai munkatársát üdvözli Veszprém megye nevében.

Összehívjuk gyorsan a hősi emlékműnél az iskolákat, a község képviselőit, s akit csak lehet s az útonállás és üdvözlés valóban meg is történik. Szavai közben felmutat ő, az egykori római katolikus kántortanító minden előzetes megkérdezésem nélkül romtemplomunkra, hivatkozik az ünnepségen való jelenlétemre s templomunk ügyét a köztársasági elnök jóindulatú figyelmébe ajánlja. S a rögtönzött ünneplés végeztével élén szárnysegédjével együtt jövünk át romtemplomunk megtekintésére. - Elöl a Szárnysegédje, mögötte középen Ő a Köztársasági elnök, jobbján a Főispán, balján én, végig az úton belém karolva, mintegy így mutatva ki belső lelki ki voltát. (Hosszú ideig Szeghalom református lelkésze volt.) Örökre megkapó volt számomra, amint katonai szárnysegédjével együtt födetlen fővel, megindultan léptek az üszkös falak közé.

Ez évben történt azután, hogy a magyar Református Egyház, természetesen a többi egyházakat sem kivéve - 3 millió forint államsegélyt kapott a háborúban súlyos károkat szenvedett templomaink újjáépítésére. S az Ő intenciójára ebből a lepsényi református egyház 150.000 Ft-ot kapott.

„Az én útjaim nem a ti utjaitok, az én gondolataim nem a ti gondolataitok, mondja az Úr.”

S nekünk ez, mint Isten nyilvánvaló segítő kegyelmének a felismerése elég volt ahhoz, hogy erőtlen hitünk új lángot kapjon. Azonnal akcióba lépünk, tárgyalunk az illetékes Minisztériummal, melynek a nyújtott segély következtében sok megkötése van. - Mindenekelőtt maga jelölte ki tervező mérnökünket, de hisszük Isten akaratából olyan személyben, akinél alkalmasabbat, lelkiismeretesebbet egy templom építéséhez méltóbbat keresve sem találhattunk volna. - Bretz Gyula építésmérnök úr, Ő a testvér evangélikus egyház presbitere, aki azóta is vezeti, irányítja építkezéseinket, s úgy jön közénk, mint jó rokon, azon túl, hogy kedves felesége történetesen rokona is az egyik volt presbiteri családnak, szeretettel köszöntjük Mindkettőjüket.

Továbbmenve a Minisztériummal való tárgyalásainkat illetőleg, sikerült kivívni, hogy árlejtés alapján építési vállalkozóinkat magunk válasszuk meg. - Így esett választásunk Kovács Károly és Mikó József székesfehérvári építészekre. A munka lelke Kovács Károly volt. Szinte páratlan agilitással, lelkes szeretettel, teljes szaktudással végezte a hatalmas munkát. A munkálatok 1948. október 25-ikén kezdődtek és 1949. július 2-án fejeződtek be, s megépült a torony, a tetőzet, a vasbeton áthidalóval készült téglá mennyezet, a toronyba vezető lépcsők, és a durva aljzat.

S miután a gyülekezet tagjai saját székeikkel, padjaikkal lábakra helyezett deszkalap ülőhelyekkel berendezik templomunkat, megkezdjük benne vakolatlan állapotban, csendben minden külső nélkül, de annál nagyobb hálaadással istentiszteleteink tartását. - Ezen építkezéseink végösszege: 280.875 Ft-ot tett ki.

Amikor most pénztárkönyveink alapján ez az összeg elég állt, szinte beleborzadtam, hogyan is tudtuk mi ezt az összeget előteremteni. A nyújtott államsegélyen felül tehát: 130.875 Ft 1948 évi értékben?

Hadd próbáljam elmondani röviden.

Amikor az építkezés előkészületei 1948. október 25-ikével megindultak, október 31-én, vasárnap délutánra, istentiszteleti helyünkre, a Polgári Olvasó és Gazdakör helyiségébe közgyűlésre hívtuk a gyülekezetet. Amikor ott elvégeztük dolgainkat, átvonultunk romtemplomunk falai közé. Fejünk felett Isten szabad égének boltozata, körülöttünk az üszkös tűzben megégett falak s onnét szállt buzgó éneklésünk s eget ostromló imádságunk a Mindenható Istenhez, hogy munkáinkban Ő legyen velünk, s áldja, segítse minden jó igyekezetünket. Azután a lelkipásztor szíveken zörgető levelének minden családhoz előre való megküldése után 12 csoportban indultunk el, hogy most meg személyes szavunkkal zörgessünk. Minden csoportban egy presbiter, a lelkipásztort sem véve ki, egy férfi és egy női egyháztag. S amikor este összejöttünk a lelkészi hivatalban, ujjongott a szívünk a kimondhatatlan örömtől: egy 3 évvel ezelőtt porig süjtött községnek 1000 lelket számláló gyülekezete egyetlen vasárnap délután 43.850 Ft-ot ajánl fel az Úr oltárára, olyan 43.850 Ft-ot, amelynek mai építkezési értéke legalább 300.000 Ft-nak felel meg. Igen, mert megérezte ez a nép, hogy Isten imádságot meghallgató Isten, s ha mintegy tűzön át is, de könyörült rajtunk.

S amikor ez sem volt elég, a következő 1949. évben újból zörgettünk a szívek ajtaján s a gyülekezet újabb 13.000 Ft-tal felelt erre. Majd elindultunk kérő szóval a kevésbé megpróbált gyülekezetek felé.

Felejthetetlen számomra az út, melyet Kovács Károly építész úr szíves szolgálatából motorkerékpárján együtt tettünk meg, elindulva hajnalban Lepsényből és végig járva Fejér és Komárom megye számos gyülekezetét. Sose felejttem el, hogy vállalta értünk ezt az akkor nehéz terepű utat, s mikor hazafelé versenyt futottunk az éjszakában az üldöző felhőkkel s nem bírva tovább az utat, ott pihentettük meg kinyújtva fáradt tagjainkat a móri országút egyik kőhídján, éppen éjfélkor, hogy 2 nap múlva folytassuk utunkat Mezőföld egy része, majd a felső Balaton part felé egészen Zánka-Köveskálig.

Majd a lelkipásztor nyomában, annak előre küldött s szószékről felolvasott kérő levele után, mentek gyülekezetünk áldozatos férfi és női tagjai kettőnként, mint az apostolok házanként, hogy átvegyék a gyülekezetek tagjainak adományait. S ez az utunk 17.547 Ft-ot eredményezett.

Még mindig kevés, nem baj! Hozzáadtuk testünk töredelmét s a fennmaradt adósság törlesztésére a gyülekezet buzgó tagjai a presbiterekkel élükön vállalták előbb az egyház 11 hold földjének, majd a lelkipásztor által erre a célra felajánlott javadalmi földje felének, együttesen 25 kat. holdnak önkéntes megmunkálását is. Ez sem volt elég?! Zörgettünk Győry Elemér püspök úr szíve ajtaján s nem kellett külön kérni Eötvös Sándor, volt mezőszentgyörgyi lelkész, akkori esperesünket, hogy segítsenek rajtunk. Ahonnét tudták, küldték az 1000, vagy 2000, vagy 3000 Ft segélyeket. Legyen áldott emlékezetük. S végül is Isten segítségével megbirkóztunk az adósságokkal és kölcsönökkel.

Közben úgy látszik 3 esztendei nyugalmi idő van, legalábbis a templommal kapcsolatos dolgokban, majd később hallani fogjuk mennyire nem így volt ez.

Majd következik az 1955. év, új probléma, új feladat. A lelkipásztor szeretettel közli a Presbitériummal, hogy a család harmóniumára 9 évi templomi és gyülekezeti használat után, gyermekeik növekedtével most már a lakásban volna szükségük, de ettől függetlenül is mindenképpen időszerű és kívánatos volna a templom részére az elégett orgona helyett legalább egy orgonaharmónium beszerzése. A Presbitérium az idáig való használatért

köszönetét kifejezve elhatározza egy orgonaharmónium beszerzését s felkéri a lelkipásztort az akció megindítására. Újból, a szokott módon, előre bocsátott körlevél után felkeressük gyülekezetünk tagjait, s egy vasárnapon együtt van annak villanymotorral és fűvóberendezéssel együtt 20.000 Ft-nyi ára s Szabó Sándor fülei lelkész úr, akkori esperesünk szép ünnepély keretében szenteli fel a lelkész által szervezett és vezényelt vegyeskar közreműködésével.

Egyre vágyunk most már s egyért imádkozunk, hogy legalább a templom belsejével tudnánk valamit kezdeni. Ne botránkoztassanak már bennünket a vakolat nélküli falak, sötét falak, csupasz mennyezet s a mellvéd nélküli sérült karzatok. De ismét olyan teher ez, melynek vállalására erőtlenek vagyunk. Csak sóhajtozunk, csak imádkozunk értük, álmodozunk felőlük.

És Isten titkon és nyilvánvaló sóhajtásainkat meghallja és felel: Az én útaim nem a ti útaitok, az én gondolataim nem a ti gondolataitok. Én ti felőletek valami jobbról gondoskodom.

És felindítja az 1958. évben a Keresztény Világtanács szívét magyar református egyházunk iránt való szeretetre, áldozatra a még háborúból kifolyólag romos templomok megépítésére. Az általa juttatott segélyből Győry Elemér püspök úr jóvoltából gyülekezetünk 20.000 Ft-ot kap, majd ugyanebben az évben Országos Református Közalapunktól 12.000 Ft-ot. S nekünk nem kellett több, szárnyakat kapunk, új hitet, új reménységet, új akarást: Íme él és Velünk az Úr.

Készülnek az építkezési tervrajzok, költségvetési kiírások a kőműves, asztalos, szerelő, ács és egyéb munkákról s kutatjuk már szinte az ország minden részében a bizalomkeltő vállalkozókat. Látjuk mindent egybevéve 200.000 Ft az, amelyre szükségünk lenne, ha meg akarjuk valósítani terveinket és csak 32.000 Ft az, ami megvan belőle. Óvna bennünket az indulástól a gyülekezeten kívül és belül állók, még felsőbb hatóságaink is. De bennünket, ha az Úr megindított, kételyek, aggodalmak, kishitűség meg nem állítanak. Presbitériumunk, közgyűlésünk így dönt: Előre! És mi nekifeszítjük hitünk és akarásunk vitorláit a roppant feladatnak. Akiben eddig bíztunk velünk volt, nem hagy magunkra most sem bennünket.

Előre küldött körlevelünk megrázó erővel zörget minden szív ajtaján. Felvázoljuk benne terveinket, körvonalazzuk, mi az, amit várunk, lelkesítjük az ingadozókat s indul a megszokott 12 csoport, s mire leszáll az alkony 63, és félezer forintról számol be a buzgó sereg.

Indulhat immár a munka, majd a többiről is gondoskodik az Úr!

A kőműves munkát Bódi Imre budapesti építési vállalkozó, az állványozó munkát Debreczeni Imre veszprémi ácsmester kapja meg.

Minden vágyunk legalább a falakhoz tartozó asztalos munkák, a belső ajtók, szószék és az úgynevezett Mózesszék, papiszék is elkészüljön.

Tovább kutatjuk azért bevételi lehetőségeinket. S minthogy az élet viharaitól megtépzott édesanya gyermekeihez kiált segítségért, úgy küldtük el mi is panaszainkat, kérő szavunkat az egykori lelki édesanya, az Anyaszentegyház nevében távolba szakadt gyermekeihez. Valami könnyekig megindító volt, amint jöttek egymás után az adományok, hogy végül is 14.000 Ft-nál állapotodjanak meg. Köszönetünket a mai örömnepünkre való meghívásunkat elküldöttük nekik s gondoljunk rájuk, mint az édesanya hűséges gyermekeire szeretettel.

Azután odafordultunk Mezőföld gyülekezeteihez. Közülük 10-en indultak meg kérésünkre a segítség útján: Füle, Székesfehérvár, Csór, Polgárdi, Sárkeszi, Csákberény, Mór, Fehérvárcsurgó, Mezőszilas, Középbogárd. Ezek közül több helyen a gyülekezet meghívására istentiszteleten szolgáltam. Ezen adományok összege 7.329 Ft volt. Kaptunk azután még 5.000 Ft közalapi segélyt. Úgyhogy megrendelhattük asztalos munkáinkat is. El is készült a Csabai

Lajos veszprémi műasztalos műhelyében, gyönyörű kivitelben dicsérve alkotójának szak-tudását és lelkiismeretességét.

Fedezetünk kevésnek bizonyult még az egyházmegye által nyújtott kisebb segélyezésünk dacára is s újra csak önmagunk felé fordultunk, hiszen a magunk templomáról van szó. S ugyanezen év őszén 31.000 Ft volt az, amelyet összehoz a gyülekezet, hogy terve valóra válhasson.

Ezek azok, amelyek 1944. december 3 óta rajtunk végbementek s templomunk ügyében történtek az 1961. évi hálaadó felszentelési ünnepségünkig.

Itt-ott úgy látszik volt egy kis nyugalmasabb időnk. Hiszen 1945-48-i majd 1956-59-ig nem hallottunk templomunkkal kapcsolatban eseményekről. De nem volt ez se számunkra a tétlenség és áldozatnélküliség időszaka. Hiszen a háború nemcsak templomunkat érte, de súlyosan sérültek voltak iskoláink, tanító lakásaink. Bombatalálat érte s felerészben lakhatatlanná vált lelkészlakásunk s tetőzet nélkül, részben bombáktól sújtva és leégve gazdasági épületeink.

S ezekben az intervallumokban, időközökben helyrehoztuk először iskoláinkat, hogy a tanítás kárt ne szenvedjen. Lakhatóvá tettük tanítói lakásainkat, tető alá hoztuk az iskolához és lelkészlakáshoz tartozó melléképületeket, majd megépítettük, lakhatóvá tettük a lelkészlakás romos felét és helyreállítottuk a templomunk előtti, utcai szétbombázott kőkerítésünket.

Idáig jutottunk tehát el háborús romjaink újjáépítésében azon időpontig, amikor a nyugalomba vonuló Győry Elemér püspök úr utolsó templomszentelési szolgálatával, úgy, mint most hálaadásra gyülekeztünk az Úr elé. 1961-ben.

Akkor mondtam beszámolómat így fejeztem be: „Lelkemnek egy látomását akarom még elmondani, mely annyiszor elém rajzolódott, míg erre a beszámolómról készültem, s mikor én magamban az utóbbi napokban, ebben a félkész templomban annyiszor elgondolkoztam. Egy látomást, mely megtöltötte berendezésekkel, padokkal, mozaiklapokkal, nem mást, csupán ezt a földszinti templomhajót. S ezt a látomást szeretném még átvenni a ti lelketekbe. Ne felejtjük el, ha egy látomásban hittel hiszünk, ha azt imádságos érzésekkel lelkünkben sokszor megforgatjuk, egyszer csak valósággá lehet.”

Íme a látomás sok imádság, sok küzdelem és tusakodás után valóra vált, lelkem elé vetítő-désének 12-ik esztendejére. De több mint akkor a legmerészebben elgondolni mertem volna. Mert nemcsak belsejében született újjá templomunk Isten csodálatos vezetésével és segítségével, hanem közben az 1958. évben, külsejében is mindenek s elsősorban is Püspök Urunk legnagyobb elismerésére. A csodálatosan szép új ruhába, mely önmagában is minden szó nélkül dicséri mesterét Vörösmarty László kápolnásnyéki építész urat. Illesse őt köszönet kiváló munkájáért!

Hogy azonban ez megtörténhetett ez nem csupán általunk lett s főképp nem általunk indulhatott el. Hiszen 220.000 Ft-os költségvetéssel kellett szemben állnunk. Jelenlevő Püspök Urunk segítsége kellett ehhez, aki kérésünkre készséggel nyújtotta ezt a segítséget, 30.000 Ft államsegélyt és 30.000 Ft holland segélyt eszközölve ki számunkra, amelyekhez jött a mezőföldi egyházmegye ugyancsak 30.000 Ft-os segélye. Így indulhattunk el, s ehhez adtuk hozzá a magunk és ismételten a távolba szakadt, de mégis hű testvérek áldozatát. Köszönjük, hogy ismételt kérésünk újra visszhangot talált szívükben.

És íme szemeink előtt áll ez év munkája, a szép és komoly berendezés, a műpadló aljazat, az ajtók, falak és oszlopok megújított s a belső templomrész teljes új festése és amit nem láthatunk, amiről sokan nem tudtak, a rovar- és gombakárosodás következtében szinte ledőléssel fenyegetett toronysisak majdnem összes szerkezeti fáinak kicserélése s az utoljára

15 évvel ezelőtt festett lelkéslak ezen alkalomra újra festése. Mind-mind a leglelkiismeretesebb, a legjobb és legszebb munkával, dicsérve kivitelezőiket Belevác László asztalos, Lencz József festő, siófoki mestereket és Tordas János székesfehérvári műpadló készítő testvérünket. Megköszönjük külön, hogy a lelkiismeretes és jó munka mellett belátók voltak elszámolásaikkal is. Közben itt volt még a harangok villamosítása is, közel 12.000 Ft költséggel.

Ezen munkálatok ismét 170.000 Ft összeget tettek ki. Ehhez kaptunk Püspök Úr révén az egyházkerülettől 10.000 Ft-ot, majd az 1975. évre előirányozva az egyházmegye részéről 30.000 Ft-ot, s az elmúlt év gyülekezeti adományai 60.000 Ft körüli összeget tettek ki, s a templomi pénztárnak némi maradványa. Láthatjuk, hogy a szükségletek és a fedezet között óriási a különbség. A hiányt idáig tartozás visszamaradásával és átmeneti kölcsönökkel sikerült biztosítani. Ezek között meg kell említeni a presbiterek által nyújtott személyenkénti 1.000-1.000 Ft kölcsönt. Különösképpen is ki kell emelni, egy magát megnevezni nem akaró presbiter testvérünk lelket megindító cselekedetét, aki az ő és felesége temetési költségeire (adja a Mindenható, hogy nagyon soká legyen) takarékbba helyezett 10.000 Ft betétjét vette ki és adta kölcsön az egyháznak, csak hogy most érhesen befejezést a munkánk. Szerinte is, ki tudja milyen anyagár-, és munkadíj-eltolódások következhetnek be, amikor 1975-ben kézhez kaphatjuk az egyházmegye 30.000 Ft segélyét. 70.000 Ft tehát a jelenlegi kölcsön és egyéb tartozásunk ezzel a 30.000 Ft-tal szemben. Újabb gyűjtést a gyülekezetben ennek törlesztésére nem indítunk, de akit indít a Lélek, bár minél többeket indítana, önkéntes adományokat hálásan elfogadunk, mint ahogyan a templomba rendszeresen járók részéről szinte vasárnapról-vasárnapra érkeznek az adományok. Csak a múlt vasárnapon is 3 adományt hirdethettünk. Sőt a tegnapi napon egy magát megnevezni nem akaró asszonytestvérünköt az Úrasztala dobogójára való szőnyegre 300 Ft adományt kaptunk. (Szente Lászlóné)

Mit cselekedtünk még az elmúlt 12 év alatt templomépítésünk munkáján felül? Temetőnkre is gondoltunk, a balatonfőkajári út és szomszédos kertek vége felől a temető védelmére 90 fm betonoszlopos, drótfonatos kerítést húztunk. Az Útépítők községünkben dolgozó erőgépeivel a háború ágyúállásait betemettük, elegyengettük, eltüntettük és egyenessé tettük a legfőbb helyen természetből való völgyeket, horpadásokat. 9 betongyűrűs és felépítményes kutat ástunk a magunk közreműködésével, és kívül-belül rendbe hozattuk ravatalozónkat. Nem kis összeget tettek ki ezek a munkálatok sem.

Úgy érzem, meg kell még emlékezni a pénzbeli adakozókon és adományozókon túl a tárgyi adakozókról. Közöttük első a Siófokra elszármazott Szücs Lajos, ottani presbiter testvérünk és feleségéről, aki az első Úrasztalával ajándékozta meg templomunkat, amely könnyebben hordozhatósága miatt belső templomrészünkben, illetve lelkéslaki gyülekezeti termünkben szolgál. Szilassi Sándor és feleségéről, akik a háborúban eltűntek helyett az 1959. évben 2 ezüst úrvacsorai kelyhet, majd ez év Újév napjára a most felterített gyönyörű ókalocsai népművészeti úrasztala terítőt ajándékozták, az utóbbit 2.400 Ft értékben, majd Várszegi Béla és feleségéről, akik a most itt levő műkö úrasztalát adományozták. Illesse mindnyájukat hála és köszönet s a betegen fekvő Szücs Lajos testvérünk számára kérjük Isten gyógyító kegyelmét.

Meg kell emlékeznünk a legbuzgóbb adakozónkról, a temetőnkben elpihent, Istenben boldogult dr. Csapó József volt orvosprofesszor testvérünkről, aki csak templomunkra összesen 12.000 Ft-ot küldött, amikor az nagy értéket képviselt és esztendőként küldött ezen felül, bár budapesti presbiter volt és egyháztag, egykori gyülekezete részére 1.000-1.000 Ft, összesen 5.000 Ft fenntartói adományt. De mi ez ahhoz a sok jótéteményhez képest, melyet tett Ő, örök példaadásként a gyülekezet és Lepsény község sok-sok betegéért önzetlenül kórházában és

kórházán kívül. Hisszük, hogy áldott lelkének mennyei koronájaként együtt örvendez velünk a megváltottak szent közösségében.

Ezen szükségesnek ítélt személyi kitérések után, hadd térjek vissza ismét azokhoz az újjáépítési és építési munkálatokhoz, amelyeket felvázoltam s 28 esztendő alatt végbementek.

Amikor a napokban egy komoly szakember véleményét kikértem a tekintetben, hogy mindezek az építkezések, melyeket mi a háború óta, annak következményeként és súlyos örökségeként végeztünk 28 év alatt, milyen összeget képviselnének a mai építési anyagáruk és munkadíjak mellett, komoly számítások és latolgatások után azt felelte: minden bizonnyal legalább kétmillió.

Amikor én ezt így halottam és magamban elgondolkodtam, egy érzés vett rajtam erőt, és pedig az, hogy ezt nem én és nem mi cselekedtük. Én és mi ennyi súly alatt csak összeroskadtunk volna. Itt Isten volt jelen, Ő cselekedett, Ő hozott utunkba jó akaratú embereket, Ő világosította meg útjainkat, Ő adott jó gondolatokat, áldozatos szíveket, mindent, hogy idáig érkezhessünk. Megdicsőítette a mi erőtlenségünket az Ő ereje által. S méltán zenghet mind-ezekért ajkunkon, szívünkben a zsoltáros író szava: Áldjad én lelkem az Urat és egész bensőm az Ő szent nevét.

Ez a templom, amelyért annyit áldoztunk, imádkoztunk és dolgoztunk s minden templom az Isten dicsőségének és az emberi lélek java, üdvössége munkálásának a háza, de nagyon jól jegyezzük meg nem önmagában, csak az azt megtöltő, hívő, Istennek szolgáló lelkek által. Lepsényi Gyülekezet! Ez a templom nem önmagáért épült egykor és újult meg most. Ez a templom sem önmagáért épült egykor és újult meg most. Ez a templom hív, vár s ha nem jössz vádol. Mert azt csorbítod meg azáltal, amelyért építettett, s amelyért egyedül érdemes templomot építeni, az Úr dicsőségét s azt hanyagolod el, amely a legvégzetesebb elhanyagolás, mulasztás, a te lelked üdvösségének, javának dolgát. Fogadd azért mélyen a szívedbe a templomunk ajtaja fölé került krisztusi hívást: Jöjjetek énhozzám mindnyájan, s ne hagyjon pihenni ez a hívás. S mikor megcsendül templomunk tornyának nagy harangja, ne felejtse el, azt az Igét zengi az, amely Pál apostol szavaként így van ráírva: Ma, ha az Ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveteket! Hosszú volt az én beszámoló, mindenkinek elnézését kérem érte, de tudom, érzem, hogy több ilyen alkalom így együtt az én szolgálati időm alatt már nem lesz, hiszen most is 12 esztendő után adatott s úgy éreztem számot kell adnom, ha nem is a teljes 38, de legalább a nagy megítéltetésünk utáni 28 évről, ez előtt a teljesebb gyülekezet előtt.

Megköszönöm a mostani és mindenkori Presbiter testvéreknek mellettem való hűséges, odaadó, lélekből fakadó szolgálatát, az egyház ügyeiért. A szinte kevés kivétellel mindig egyhangú határozatát, amelyet úgy érzem egy felismerés vezetett, hogy adatott számomra erő Istentől, hogy az Ő és Anyaszentegyháza ügyét fölébe helyezzem a magam, sőt meg kell vallanom nem egyszer a családom ügyének is.

Megköszönöm kedves Gyülekezet, hogy kérő szavam az Úr templomáért sohasem volt pusztába kiáltó szó, s az a kérésem hozzátok: Igyekezzünk megmaradni továbbra is az Úr és egymás iránti szeretetben.

S most már végleges befejezésül idézem a 101 évvel ezelőtti első templomi felszentelésen mondott imádságát az én nagyon buzgó néhai elődömnek: Horváth Mihály esperes lelkésznek, aki így könyörög: Jó Istenem hosszú századokon át álljon-e díszes épület és lakozzék benne és terjedjen általa a Te szent neved dicsősége.

Az én ajkamról és lelkemből pedig így száll az imádság az Ég és Föld Ura felé: Uram tartsd és őrizd meg a Te lepsényi anyaszentegyházadat és annak kegyelmedből megújult templomát most már időtlen időnkig. S hallgasd meg a Te mostani szolgálóknak imádságát felettébb, mint amaz egykoriét.   Ámen. Ámen.

Lepsény, 1973

Vargha Kálmán
A lepsényi gyülekezet lelkipásztora

A LEPSÉNYI GYÜLEKEZETTŐL VALÓ
BÚCSÚZÁSOM ALKALMÁRA.
1984. április 29.

Adj számot sáfár!
Lukács 16.2.

Egy, a mai hétköznapi beszédben kevésbé használatos szó szerepel az elhangzott rövid bibliai versben. Ez a szó: sáfár. Ha talán egyenként feltennénk a kérdést, mit jelent, mit tartalmaz, mit fejez ki ez a szó, akadnának, akik nem tudnának rá megfelelni. Nos ez annyit jelent, mint megbízott, akit tehát valamivel megbízunk, vagy akire valamit rábíznak, hogy azt őrizze, arra vigyázzon, vagy szükség szerint azt gyümölcsöztesse, gyarapítsa.

Mindannyian sáfárok vagyunk, az élet Istentől megbízott sáfárai. Ezen sáfárkodásról Istennek számadással tartozunk. Mint éljük, hogyan használjuk fel, és pedig nemcsak a magunk, hanem mindenképp javára s mindezekeken felül megbízónk, az Isten dicsőségére.

A lelkipásztor ezen túl sáfára, megbízott munkása annak a gyülekezetnek, amelynek szolgálatára hisszük, Isten akaratából elhívást nyert. Ezért mindkét vonatkozásban számadással tartozik. Hogy Isten kit, mikor szólít számadásra maga elé, ez az Ő szuverén hatalmában és végzésében van, de azt senki el nem kerülheti. De oda kell állnunk földi megbízóink elé is annak rendelt idejében és ez az én számomra a gyülekezettel szemben a mai nappal érkezett el s a gyülekezet részéről vélem hallani a szót: Adj számot a te sáfárságodról, mert nem lehetsz tovább sáfár!

És én megpróbálok számot adni. 48 év és 7 hónap volt az én sáfárságom ideje itt, a lepsényi gyülekezetben. 1935. Szeptember 29-ikén iktatott be Édesapám, az egyházmegye akkori esperese szolgálatomba, minthogy erejének teljében, némelyek által ma is emlegetett megható szolgálataival. Fájdalom, öt hét múlva 58 éves korában az Ő koporsója felett hangzott az Ige a kálozi templomban és temetőben. Én ama beiktatásomkor arra tettem esküt, hogy emberi erőm mértéke szerint ebben a szolgálatban híven megállok. És én erre is törekedtem, segítségül hívván az Urat.

Az én szolgálati időm 2 részre osztható: A világháború előtti és utáni időre. Így is akarok én ezekről számot adni.

Amint a váratlan csapástól magamhoz ocsúdtam s az őszi szorgos gazdasági munkák is befejeződtek, legelső vágyam és gondolatom az volt, hogy a gyülekezet egészét minél hamarabb megismerjem. Megkezdtem azért a családok látogatását sorba véve utcák szerint, ki nem hagyva gyülekezetünknek egyetlen családját sem, ahol református lélek volt. Ebben a szolgálatban áldott emlékü kísérőim voltak és eligazítóim Vinczellér István és Kálmán István presbiter testvérek, akik estéről-estére felváltva kísérték engem. A hosszú téli estéken, naponként 3-4 családot látogattunk meg, vittük hozzájuk az Igét, s érdeklődve családjukról, örömeikről, gondjaikról, áldást kívánva életükre. S mire tél múltával, a tavaszi munka ideje eljött - hiszen akkor gyülekezetünk tagjai 90 %-ban földművesek, gazdálkodók voltak - személyes ismerőse lettem a gyülekezet minden tagjának s nekem is a gyülekezet minden tagja.

S még vége sem lett az 1936. évnek, amikor egyházunk mindkét tanerője azzal a jogos kéréssel fordult hozzám s rajtam keresztül a Presbitériumhoz, hogy segítsünk a már régóta tarthatatlan lakáskérdésükön. Ugyanis, az idősebbek bizonyára emlékeznek még rá, hogy

kántortanítónknak 2 sötét szobából álló lakása és konyhája között egy kb. 2 m szélességű átjáró, az iskolába közlekedő folyosó volt, amelyen a felső osztályosok, mintegy 90-100 gyermek, volt idő, amikor délelőtt és délután legalább 10-szer be és ki közlekedtek, a téli időben pedig a vallásos és ismeretterjesztő előadásoknak népes serege. Ugyanez volt a helyzet a II. tanítói lakással, azzal a még súlyosabb különbséggel, hogy neki csak 1 szobája és kis konyhája volt. Természetes, hogy amikor jóakarató véleményezésemmel a Presbitérium elé odaterjesztettem kérésüket, teljes megértéssel igent mondtak rá.

Itt azonban komoly áttervezésre és hozzáépítésre volt szükség. Kaposvárról kértem ide idős barátomat Vajnay Lajos bácsit, a MÁV jól ismert tervezőjét, aki ingyen utazott, akinek terve és vezetése mellett építettük meg 2 éves hetesi lelkészi szolgálatom alatt az egész belső-somogyi egyházmegye ma is egyik legszebb és legmodernebb lelkészlakását. Ő megoldotta ezt a kérdést is tökéletesen, úgy, hogy ma is 3 tanerőnek szolgál lakásul, hozzá építve 2 tágas szobát, fürdőszobát, majd a tanítónőnek 2 szobát komforttal és kialakítva az ifjúság számára még egy külön helyiséget, ahol örömmel jöhettek össze szeszmentes nemes szórakozásra, beszélgetésre, társasjátékokra, bibliaórára. 1937. őszén mindezt birtokba is vehették, a gyülekezet pedig vállalva a családonként kért és előírt tanítói lakásépítési járulékot és törlesztéses kölcsön felvételét, az 1940. év végére megbirkóztunk a feladat anyagi részével is, amely 12.000 Pengő összeget tett ki akkor, amikor a búza mázsája csupán 20 P volt. Nem kis feladat volt tehát.

Kisebb átalakításokat végeztünk a lelkészlakáson is, új bejárati ajtó beiktatásával s fal áthelyezésekkel. Sajnos, sok problémája lesz még ezzel az 1914-ben is túlméretezett és unpraktikus épülettel a gyülekezetnek.

Közben folyt az általános belkörü missziói munka. Az iskolás gyermekek minden reggel a kántortanító vezetése mellett vonultak a templomba, hogy elfoglalják helyüket 2 oldalt a hatalmas orgona mellett és zengjen ajkukról az Istent dicsérő zsoltár és ének, és hangzott a lelkész igeolvasása, imádsága, hogy szépítse, jobbjítsa. Istenhez emelje parányi szívüket. Vasárnap délelőtt és délután istentiszteletek. Bibliaórák, csütörtök esténként vallásos és ismeretterjesztő előadások rendezése. Ifjúságunk összehozása külön fiúknak, lányoknak és együtt nívós művelődési előadások rendezése Vargha József, Sasi Nagy Etelka és Szabó Margit tanítóink közreműködésével is. Mindig telt házzal, akár az iskolában, akár a most Fejes Józsefné házáat képező mozihelyiségben, akár a Polgári Olvasó és Gazdakör nagytermében tartottuk is azt, amelyről még meg fogok emlékezni.

Igen, így mondtam vasárnapi és ünnepi istentiszteletek. Amikor megszűnt az utcán minden kocsis forgalom, pihent az ember és igavonója, mint az Úrtól rendelt nyugalmi napon: Hat napon át munkáldogjál és végezd minden dolgodat, de a 7-ik az Úrnak a te Istenednek szombatja. Semmi dolgot ne tégy azon se fiad, se lányod, se szolgád, se szolgálóleányod, se barmod, se jövevényed és senki, aki a te kapuidon belül van. Nem is lehetett látni munkás ruhában, vállukon kapával, vagy kaszával közlekedő embereket, de lehetett látni, amikor a harangok templomba hívó szava megzendült templomba igyekvő gyermekeket, ifjakat, férfiakat, nőket, fiatalokat és élemedett korúakat és zengett az ének és az imádság által megnyílt szívekbe hullott az Ige magva építően, megjobbítóan, gyümölcsözően.

És híre sem volt a betöréseknek, lopásoknak, leütéseknek, gyilkosságoknak, temető rombolásoknak. (1982. Halottak napján a római katolikus temetőben 92 emlékjelt romboltak le.) De volt szeretet, egymással törődés, igaz részvétel, nem volt zár az utcaajtókon még éjszaka sem s nyugodtan pihenhetett a dolgozó ember a napnak fáradozásait.

És ezek után hadd térjek át a háború előtti közéleti tevékenységre, szolgálataimra. Teológiai Főiskolánkon ugyanis arra is oktattak és buzdítottak professzoraink, hogy a lelkész munkájának túl kell terjedni a szűkebb egyházi kereteken, és szolgálnia kell, gyümölcsöztetnie kell

minden erejét és képességét annak a községnek érdekében, amelyben lakozást vett. A köz bizalmából hamar feladat is kínálkozott számomra.

Lepsény abban az időben elég kultúrált életet élt. Böven voltak komoly iparosok és vasúti személyzet s megalkották az ú.n. Iparos kört, ahol élénk társadalmi élet folyt, műkedvelő előadások tartásával is. Volt a Polgári Olvasó és Gazdakör, amely inkább a földműves és gazdatársadalmat foglalta magában, de nyílt volt a falu más rétegei számára is, számos tagja volt az értelmiségből is. Azután volt még a két falu (Lepsény és Mezőszentgyörgy) értelmiségi tagjait magába foglaló Kaszinó. 1936-ban mindjárt megválasztottak a Polgári Olvasó és Gazdakör elnökévé. A Kör egy kicsiny, sötét, primitív házban működött, vagy inkább vegetált, tengődött itt a hősi szobor mellett. A legelső dolgom volt a Kör újjászervezése. Szabályrendeletet alkottunk, melyben szélesre nyitottuk a kaput a belépni szándékozók előtt s mikor a tagság száma szépen felfutott, kellő előkészítés után közgyűlést tartva elhatároztuk egy megfelelő telek vásárlását, egyben új székház építését.

Ismét ment a hívó levél Vajnay Lajos bácsihoz Kaposvárra. Jött is hűséggel, örömmel. Megtervezte és mi megépítettük 1 év alatt az imponáló székházat 18 m-es nagy teremmel, beépített színpaddal, olvasó szobával, söntéssel és egy kezelői lakással. Létesítettünk mellé egy komoly fedett tekepályát is tágas szaletlivel. Milyen jól is találta magát a falu minden rétegű tagsága vasárnap délutánonként s a téli vagy kevésbé szorgos munkaidőben nemesen szórakozva, szeszes itallal -egyáltalán nem, vagy mértékletesen élve. Nem láttam én ott soha illuminált állapotban levő embert, de mindig jókedvvel kuglizókat, szépen elbeszélgetőket, vagy olvasókat. Többen kérdezhetnék tőlem, hol is van, melyik is ez az épület? Tájékoztatásul közölhetem, hogy itt közelben a Fő utcán, amely ma az Államrendőrség hivatalos helye, szolgálati lakása s ezen kívül még 2 családnak a lakása.

Talán különösnek tűnik, esetleg még kérkedésnek is, amit még elmondok közéleti tevékenységemből. Mindnyájunk naponkénti szeme láttára áll itt a központi térünkön az 1914-1918-as háborúban hősi halált haltak emlékműve és természetesnek veszik, hogy itt áll a központban. Hadd mondjam el, nem személyem kiemelése, de a valóság megismeréséért, e nemes szobor létesítésnek és ezen a helyen való elhelyezésének történetét. Egy 40 tagú bizottság alakult vegyesen, községünk népének minden rétegét magában foglalva, hivatva arra, hogy az emlékmű létesítésével kapcsolatos minden problémáról döntsön. A bizottság elnöke gróf Nádasdy Pál volt, akit a falu minden népe tisztelt és becsült uradalma dolgozóit sem véve ki, egyszerűsége, barátságos volta és szociális érzéke miatt. A szobrot szobrászművész alkotta, de kérdéssé vált, hol is állíttassék fel és klikk alakult ki, amelyik a szobrot a volt futballpálya szélére, a római katolikus temető szomszédságába akarta kihelyezni. Amikor én ezt, mint még az emléküknék is a falun kívül való elhelyezését elleneztem, egymás után emelkedtek szólásra az összebeszéltek. Miután mindenki hallgatott (nem éppen dicséretes lepsényi szokásként), mindegyikre nekem kellett válaszolni, s érveiket megcáfolni, míg végül is a nagy hallgatásban nem tudva mi a bizottság teljességének álláspontja, kértem az elnököt, Nádasdy Pált, most már tegye fel a kérdést szavazásra, hogy tisztán lássuk a Bizottság véleményét. A Bizottság amaz 5 egyén kivételével erre a helyre szavazott Nádasdy Pállal együtt. Így áll itt ez a szobor, ünnepélyes felavatás után mindennap idézve az arra elmenők előtt, az arra felírt, életüket hazájukért áldozottaknak drága emlékét. Ki tudja, hogyha a másik helyre kerül az a szobor, nem lett volna-e az is áldozata a 2 évvel ezelőtt abban a temetőben Halottak napján az emlékjelet össze-vissza romboló vandál kezeknek. De itt Halottak napján és mint ez évben is március 15-ikén is megilletődve láttam, gyertyák gyúlnak és virágok nyílnak emlékezve és emlékeztetve azokra, akiknek csontjai ott porladnak Doberdó fennsíkjaiban, vagy a Kárpátok bércsein.

Megemlítem még, hogy amikor ide érkeztem, meglepődve tapasztaltam, hogy ebben a községben csak magánkereskedők vannak, habár becsületes, népszerű és tisztességes emberek voltak, de mégis csak a község lakosságától nyert minden profitot, hasznot a maguk számára teszik el, holott minden községben voltak már az altruisztikus, a község és a tagok érdekeit is képviselő ún. Hangya Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezetek. Így hoztuk létre azt az intézményt, amikor is a közbizalom ügyvezető igazgatójává választottuk az Igazgatósággal és Felügyelő Bizottsággal karöltve olyan boltkezelőket alkalmaztunk, hogy irányításunk mellett s a község lakosságának támogatásával pár év alatt olyan fellendülésnek indult, hogy forgalma erősen túlhaladta a szomszéd falvakéit. A tagok vásárlásaik mértéke szerint 2 %-os visszatérítést kaptak s az évi jövedelemből úgy a római katolikus, mint a református iskolák arra szoruló gyermekeit segítették ruházattal, cipővel.

Tagja voltam a községi képviselő-testületnek, s mint ilyen támogattam a község javát, előrehaladását szolgáló minden jó ügyet.

Íme ez volt az én háború előtt 9 évi egyházi és közeleti szolgálatomnak mérlege.

Ezután jött a háború nagy vihara, amely szétszórta községünk népét kicsi országunk minden tája felé. Bár teljes volt bennem az elszántság, hogyha családom menni lesz is kénytelen, hiszen Márta kislányunk 7 hónapos volt csupán, én mindent vállalva maradok.

De elég volt az az egyetlen éjszaka 1943. december 4-ikén, amikor a germán haderő elárastotta községünket ágyúival, tankjaival, mindenféle hadfelszereléssel, katonáinak sokaságával, hogy bebizonyosodjon, a már itt hónapokkal azelőtt védelmi vonalat ázó német munkaosztagoknak szava: itt olyan harcok lesznek, hogy kő-kövön nem marad. Így mentem én mindenünket itt hagyva 4 nappal azelőtt elindult családom után Párára, feleségem ott lakó húgáékhoz s velem együtt menekültek a faluból sokan, bár csak az egész falu népe tette volna ezt, most az első front alkalmával, akkor nem lett volna 100 polgári áldozata a községnek, köztük 2 áldott emlékü, középidejű presbiter testvérünk Szabó József és id. Sente László.

Azután csak a nehéz híreket halottuk.

De eljött mégis az idő, amikor ott is veszedelmes helyzeteket élve át, de mégis elnémultak a fegyverek s a visszatérési úton minden akkori kockázatot vállalva, egy áprilisi hajnalon kilopakodtunk Pápa városából gyalog az enyingi szolgabírói hivatal írnokával. Az út legnagyobb részét gyalog téve meg, közeledtünk Fehérvár és Besnyő felől a távolból keresve szemünkkel templomunk tornyát, de nem tudtuk azt felfedezni s mind közelebb érkező nem láttuk a tetőzetét sem, mígnem célhoz érkező elénk tárult a borzalmas kép, a teljesen kiegészett templom üszkös falaival, lezuhant harangjaival, a félig lebombázott lelkészlakás, szintén kiegészett gazdasági épületeivel és hasonlóan súlyosan sérülve akkori tanítói lakásaink és iskoláink.

Az oda érkezésünkkor a romokat szintén megdöbbenve szemlélő, szintén menekülésből visszaérkezett kis csoport tagjaival egymást átölelve, örültünk kölcsönösen megtartott életünknek. Hogy kik voltak azok, nem tudnám megmondani, csupán csak egyet, s ha az élne, bizonyítani tudná, hogy megrendült lelkekből kezeket összekulcsolva és ég fölé nézve ez a nehéz kérdés szakadt fel: Uram Isten megépülnek e még ezek a romok s lesz e még ebből templom az én időmben. Ez a testvérünk: Kálmán Gyula volt. Nyugodjék békében.

Azután, mint hajdan a tatárdúlás után lassankint szállingózott vissza a falu népe s az én kis családom is a parókia egyetlen ép, bár üvegezés nélküli szobájába.

Azután kezdetét vette a küzdelmes élet. Az egyház részéről legelőször iskoláinkat és a tanítói lakásokat hoztuk lakható állapotba, hogy a tanítás kárt ne szenvedjen, azután, 1-2 év elmúlásával a parókia következett, hogy tovább ne pusztuljon a hiányos tető beázása miatt.

De óriási templomunk újjáépítésére még gondolni sem mertünk. Legfeljebb csak sóhajtoztunk és imádkoztunk érte. Hogy miképpen hallgatta meg a Mindenható sóhajtásainkat és imádságainkat és miképpen történt ez meg az Ő végtelen irgalmából, elmondtam én azt részletesebben templomunk II. felszentelési ünnepén 1971-ben. Nagyon hosszú lenne azt csak részleteiben is megismételni, bár nem minden tanulság nélkül való, hiszen azóta új generáció is nőtt fel. De azért van, amit úgy érzem, el kell mondanom, hiszen így szólított meg az Ige: Adj számot sáfár! És nekem számot kell adnom arról, amit egyik énekünk így fejez ki: az Úr csodásan működik, de útja rejtve van! S ezt az Ő rejtett útját tette nyilvánvalóvá, amikor egy májusi kora reggelen erélyesen kopogtatott valaki az ajtónkon. S amikor megnyitottam, meglepődve láttam, hogy Somogyból való jó barátom Németh József, akkor Kaposfüred római katolikus kántortanítója, aki most így mutatkozott be: Veszprém megye főispánja. Egyben sebtiben mondja: Értesült, hogy a kormányelnök, Tildy Zoltán itt megy keresztül Enyingre, ott óvónő testvérének a meglátogatására és ő elhatározta, hogy megyéjének, akkor még Veszprém megye voltunk, eme szélső községében meg akarja őt állítani és köszönteni, úgy is, mint a Kisgazda Pártban Somogyban, ahol Tildy a szomszédságában levő Orci községben református lelkész volt, politikai munkatársát. Egyben kért, hogy segítsek a fogadáshoz népet toborozni. Mindez gyorsan meg is történt, felsorakoztatva iskolánk gyerekeit is. Csakugyan jött s a hősi szobornál autójának útját állva üdvözölte s beszéde közben felhívta figyelmét a romokban levő ref. templomra, jelezte, hogy jelen van a gyülekezet lelkésze is. Tildy magához kéretett, s azután válaszolva a köszöntésre megindult romtemplomunk felé. Elöl szárnysegédje, utána Ő középen, nem tagadva meg alapkivoltát, belém karolt, majd jobbán a főispán s átlépve a templomnak kiégett küszöbét, megdöbbenve szemlélték a romhalmazt és az égett üszkös falakat. Ennek eredménye lett az a 150.000 Ft államsegély, amellyel megindulhattunk templomunk újjáépítésében. Hogyan mondta az énekünk: Az Úr csodásan működik. Erre a gyülekezet is megmozdult. 1947. Október 31-én a Polgári Olvasó és Gazdakör helyiségében, ahol kiszorulva a közben államosított iskolánkból istentiszteleteinket tartottuk, délután közgyűlésre jöttünk össze s elhatározva az építkezés megkezdését átvonultunk a romtemplom falai közé. Felettünk Isten szabad egének boltozata alatt énekléssel dicsérve az Urat s imádkozó lélekkel esedezve hozzá, indult neki 12 csoport, hogy az 1 héttel azelőtt minden családhoz eljuttatott tájékoztató és kérő és buzdító levelemre átvegye az elszánt adományokat. Estéhez érkezve 43.700 Ft adományról számolt be boldog örvendéssel a 12 csoport.

Ezzel kezdetét is vette, a már minden tekintetben, még a vállalkozó személyét illetően is a roppant munka. Tudtuk, hogy ezek a szép összegek is csekélynek bizonyulnak csak a rész-munkákhoz is, hiszen tornyot kellett építenünk, teljes mennyezetet, tetőszerkezetet, a felső égett téglasorok lebontását, újra rakását, a hozzájuk szükséges állványzat és építési anyag biztosítását. S elénk állt a roppant feladat, mindezekhez további fedezet teremtése.

Kutattam, kémleltem azért mindent, még a lehetetlennek látszó fórumokat, eshetőségeket is, Istennek megvilágosító és eligazító kegyelmét kérve. És Ő nem hagyott cserben. Megtudtam, hogy az akkor még Kultuszminisztériumnak nevezett Protestáns Ügyosztály élén egy, a még székesfehérvári hitoktatói szolgálatomból ismert jó barátom, az akkori és ottani egyházi főgondnoknak Dr. Simon Sándor székesfehérvári helyettes polgármesternek a fia Dr. Simon Sándor áll s mellette ugyancsak jó barátom és kortársam Tarr Kálmán lelkész.

Kérve kértem őket, ahogyan csak tudtok, jöjjetek segítségünkre, hiszen szörnyű a feladat és a gyülekezet megmutatta első áldozatával már, hogy nem méltatlanokon segítettek. Mellém állt az egyház akkori esperese a szomszédból Eötvös Sándor mezőszentgyörgyi lelkész is - méltó, hogy nevét ne hallgassam el-, aki a szomszédságból látta a gyülekezetnek s nekem, mint vejenek erőfeszítéseit is. Így történt azután, hogy jöttek szinte havonként, vagy 2-3 havonként az ezer, vagy 2000 Ft-os segítségek, amint lehetőségeik engedték s az eredeti 150.000 Ft

állami segély végül is 2 esztendő után, amíg az első építkezési menet tartott 192.000 Ft-ra rúgott. Pihenjen békében a hű és segítő barát Dr. Simon Sándor és éltesse a Mindenható még sokáig nyugdíjban levő Tarr Kálmán lelkésztestvéremet. De szálljon hálánk néhai apósom Eötvös Sándor sírja felé is, aki az akkori, bár nagyon jóakarátú püspökünknek Győry Elemérnek, aki már kezdte sokallni a nyújtott, de másutt is szükséges segélyt, így felelt meg: „Lepsény a Dunántúli Egyházkerület legnagyobb háborús kárvallottja” s a részére nyújtott és nyújtandó segítséget sohasem szabad megsokallni. - Ez az állami segítés az 1948-1951-es években volt, ami akkor hatalmas építési értéket képviselt.

Élő szóval személyesen, vagy írásban benyújtott kéréseinkre az alábbi segítséget sikerült kieszközölni: A Keresztyén Világtanáctól az 1958. évben 20.000 Ft, ugyanezen évben az Országos Közalaptól 12.000, majd az 1959. évben 28.000 s az 1960. évben újabb 10.000 Ft-ot. Az 1967. évben építkezésünk további folytatásakor államunktól ismét 30.000 Ft-ot, majd az egyházmegyei építési alaptól 31.000 Ft-ot. Ugyanezen évben itt járva holland testvéreink s építkezésünket megtekintve néhai Szabó Dezső volt kálozi lelkész, szeretett sógorom támogatásával is, aki annak idején Hollandiában is tanult és számos barátot szerzett, kaptunk 52.000 Ft-ot. Utolsó nagyobb segítségünk volt még az 1973. Évben az Egyházkerület részéről 10.000 Ft, majd az egyházmegyei építési alapból az 1975-ben 20.000 Ft. Ez összesen 432.538 Ft Romos lelkészlakásunk helyrehozására pedig 1947-1963-ig 22.997 Ft-ot. Összesen tehát: 455.535 Ft-ot.

El tudjuk e képzelni, milyen építési érték volt ez akkor, mikor a Forint nagyon kemény valutának számított? Mai anyagárak és munkabérek mellett komoly szakértők szerint 4-5 millió építési értéknek felel meg. És el tudjuk e képzelni, hogy nem volt könnyű ezt kiküzdeni, és segítségre megindítani azoknak szívét, akik ezeknek juttatásában illetékesek voltak?! Legyen áldott a Mindenható, aki erőt adott egyrésztől és érző megértő szívet másrészről, hogy ez így történhetett. Ha most ehhez hozzávesszük azt az összeget, adományokat, amelyet a gyülekezet akkor élő és itt lakó tagjai, de az elszármazottak is, akikhez levélben fordultunk adtak és számos gyülekezet, amelyet magam és híveink személyes gyűjtéssel kerestünk fel, amely együttesen: 366.395 Ft-ot tett ki (Lepsény: 327.848 + harmónium 16.000 Ft, Vidék 17.547 + Storch NSZK 5.000), akkor azt mondhatjuk, ezt nem mi, hanem Isten cselekedte és cselekedtette velünk, mint eszközeivel. A magunk erejével csak össze tudtunk volna roskadni alatta.

Így azonban Isten megadott 2 örömnapot a gyülekezet számára, az egyiket 1961-ben, amikor is Győry Elemér püspökünk szentelte fel és adta át rendeltetésének a félig kész, belsejében vakolatlan és csak összehordott ülőhelyekkel ellátott templomot, majd Dr. Bakos Lajos püspökünk 1973-ban, az akkor már külsejében és belsejében egyaránt elkészült és berendezett templomunkat. Óvja, adja a Mindenható, hogy soha többé ilyen tragédia ne zúduljon templomunkra és a gyülekezetre!

Adj számot sáfár a te sáfárságodról! Most már egész röviden hadd adjak még számot, mik is mentek végbe, mit is cselekedtünk az én háború utáni szolgálatom ideje alatt? A háború alatt temetőnk hadszíntérre vált. A kripták elpihent lakói koporsójukkal együtt kilakoltatva, a temető hatalmas megásott ágyúállásokkal, kifutó árkokkal, bunkerekkel teletűzdelve. Amikor községünkben itt dolgoztak a 70-es műút készítésén a hatalmas erőgépek, azokkal betemettük, elplaníroztuk. A kertek végében levő, a mostani sírok előtti részen volt mély völgyet feltöltöttük, így alakítva ki egy sima, mutatós előteret a sírok elé. A balatonfőkajári út mellett és a szomszédos kertek mellett, mintegy 150 m-es, betonoszlopokra erősített drótkerítést létesítettünk. 12 kútgyűrűvel és felépítménnyel a temetőben kutat létesítettünk. Mindezeket 1 kútásó kivételével presbitereink közreműködésével, magamat sem véve ki. Hadd említsem meg csak azoknak neveit, akik már nincsenek köztünk, de nagyon buzgók voltak. Még kettő

él közülük: Szilassi Sándor bácsi a hűséges adakozó a maga 94 évével Lengyeltótiiban és Nagy Sándor bácsi, Szabó Bözsi néni férje, aki Fehérváron lakik. A végleg elköltözötték közül, akik mindhalálukig viselték tisztüket: Kolláth Sándor, Szigethy János, Molnár Károly, Csekő Benő, Szalai Péter, Laczi József, Márk Lajos és Rozmán István. A még Isten kegyelméből közöttünk élők közül nem hallgathatom el legidősebb Molnár Vince testvérünk nevét, aki 15 évig a legnehezebb időkben viselte az egyház gondnoki tisztét nagy hűséggel, mindig készen állva minden szolgálatra, amelyhez segítségét kértem. Adjon a Mindenható esztendeihez esztendőket.

Az 1945. Évben elégett gyönyörű orgonánk helyett egy orgona harmóniumot vásároltunk 22.000 Ft-ért és szép ünnepély keretében szenteltük fel, a lelkészné által akkor létrehozott vegyeskar szép éneklése mellett, Szabó Sándor esperesünk szolgálatával.

Sajnos a lelki és missziói munka a háború utáni egyre távolodó időszakban, a minden vonatkozásban változó idők s a régiék egyre való fogyása miatt megerőtlenedett. Közéleti tevékenységem is, nem rajtam múlóan, csupán arra korlátozódott, hogy a háború végeztével a Polgári Olvasó és Gazdakör épületét helyrehoztuk, istentiszteleteinket is egy ideig ott tartottuk. Hasonlóképpen a Hangya Szövetkezet épületét is, beindítva annak működését. Azután amikor elérkezett az ideje mindkettőt átadtuk Államunknak.

Egész lepszényi szolgálatom ideje alatt keresztelesem volt 796, esketésem 527 és temetésem 806.

S a jövőbe nézve, mit látunk az egyházat illetőleg?! Sokan talán sötét képet, borús eget. Én szivárványt látok, én Isten kezében látom az egyház jövőjét. És ott biztos kézben van! Csak mi magunk meg ne próbáljuk méltatlanságunkkal, közönyünkkel, hitetlenségünkkel kiszakítani az Isten kezéből. Az 1963. évi részleges templomszentelésünk alkalmával mondotta áldott emlékű Győry Elemér püspökünk, amikor még politikailag borúsabb volt a kép az egyház egén: vannak, akik azt károgják, hogy miért építjük templomainkat, hiszen úgymint elveszik azt tőlünk? S így folytatta: nincs, és nem lehet elvételről szó, legfeljebb önkéntes feladásról, ha nem használjuk azokat, ha nem élünk vele, ha könnyelműen magunk üresítjük meg azokat. És azon a napon, amikor az esti istentiszteletre indultunk, amelyen Bakó Zoltán esperesünk szolgált, látom ám, hogy az én akkor 6 éves legkisebb lányom is készülődik, megkérdeztem, te is be akarsz jönni velünk, azt felelte, igen, mert a Püspök bácsi azt mondta, hogyha nem használjuk, csak akkor vesztjük el templomainkat. S amikor én ezt neki, szolgálatát megköszönő levelemben megírtam, harmadnap itt volt a válasza: könnyekig meghatott kislányod szava, ha több gyümölcse nem lett volna szolgálatomnak, nekem ez is elég, csókold meg őt nevében! Íme a gyermeki lélek. Hogyan mondta az Úr Jézus Krisztus: Ha olyanok nem leszek, mint a gyermekek, semmiképpen nem mehetnek be a mennyeknek országába!

Az ilyen vészjóslatok már rég a múltéi, Istennek hála az Állam és az Egyház együttműködésének egén kedvező szelek lengedeznek. De fájdalom, ha az előbbin múlna, nagyon vészterhes lenne a jövő. Meghidegültek a szívek. Közönyössé dermedtek a lelkek, hamvába halt bennünk eleink hitének lángja. Hiába zengnek, hiába hívnak harangjaink, hiába a felirata az egyik harangunknak az Ige szava: ma, ha az Úr szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveiteket, gyéren elfoglalt templompadok, erőtlenül zengő éneklésünk s a kevés kivétellel ürességtől kongó templomaink rá a visszhang. Valljuk csak meg, legtöbbször ez a mi nagy templomunk is. Kedves Gyülekezet, hadd kérdezzem meg, miért építettük meg, miért van benne annyi -áldozatunk, könnyünk, imádságunk? Azért, hogy csak álljon?!

Hangzik felénk a próféta Zakariás és Malakiás szava az Úr szavaként: Térjetez hozzám, és én is hozzátok térek! Zak 1.3., Mal. 3. 7. S vele hangzik János Jel. kve 2. 4-5. megrendítő

figyelmeztetése: ha pedig nem, hamar eljövök ellened, és a te gyertyatartódat kimozdítom helyéből, ha meg nem térsz.

Igen, kérve kérlek titeket, térjetek vissza, és mint az Ige mondja, az előbbeni cselekedeteket, Atyáitok cselekedeteit cselekedjétek!

És én nem sértődöm meg, valahányszor most már, mint hallgatója az Igének vasárnapról-vasárnapra, ünnepnapról-ünnepnapra egyre népesebb gyülekezetet látok, sőt áldani fogom Istent a Lélek áradásáért. Testvérek, akik most többen vagytok itt, nyissátok meg szíveteket az én kérésem előtt s adjátok azt tovább.

Íme ezekben számolhattam be az én 48 évi és 7 hónapi szolgálati időmről. Mai szóval élve, ítéljétek meg: pozitívnak, vagy negatívnak találjátok-e? Amiben híjával valónak találnátok, tudjátok be emberi erőm véges voltának. Én imádkozva hiszem és kérem, hogy az, aki mindenkinek felett megítél, annak idején, legyen hozzám irgalmas és végtelen kegyelmű.

Hosszú volt az én beszámoló, mindenkinek elnézését kérem érte, de ez volt az én utolsó alkalmam egy teljesebb gyülekezet előtt. Köszönöm, hogy erre az alkalomra ilyen szép számmal megtöltöttétek az Úrnak templomát.

Megköszönöm a mostani és mindenkori Presbiter testvéreknek mellettem való hűséges, odaadó lélekből való szolgálatát az egyház ügyeiért. A szinte kevés kivétellel mindig egyhangú határozatát, amelyet úgy érzem egy felismerés vezetett, hogy adatott számomra erő Istentől, hogy az Ő és Anyaszentegyháza ügyét fölébe helyezzem a magam, sőt meg kell vallanom, nem egyszer a családom ügyének is.

Megköszönöm Kedves Gyülekezet, hogy kérő szavam az Úr templomáért sohasem volt pusztába kiáltó szó. Megköszönöm hűségeteket és ragaszkodásotokat, amit olyan számos megható szóval, példával és cselekedettel tettetek nyilvánvalóvá, különösképpen is azóta, amióta ismeretes lett az én szolgálatom befejezése. Igyekezzünk megmaradni tovább is az Úr és egymás iránti szeretetben mindaddig, amíg végleges megpihenésre ide térünk meg a ti temetőtökbe, azon előre mentek közé, akiknek koporsójánál az ittmaradtaknak én hirdetem a vigasztalás Igéit és a távozók az én áldással indultak örök pihenőre, de a feltámadás bizonyosságával.

Azt az úrasztali terítőt pedig, amelyet ma tettünk fel az Úrasztalára, amelynek felírása hirdeti az én itt eltöltött időmet, fogadjátok el, mint feleségemnek keze és szíve munkáját emlékeztetőül olyan szeretettel, amilyen szeretettel mi azt nyújtjuk.

Most pedig Kedves Gyülekezet Felállva helyeitekről fogadjátok utolsó áldásomat: Áldjon meg és Őrizzen meg titeket az Úr testetekben és lelketekben, áldjon és őrizzen meg önmagatokban, gyermekeitekben és minden szerettetekben, világosítsa meg az Ő orcáját ti rajtatok, hogy járhattok az Ő világosságában és adjon békességet nektek szívetekben, otthonaitokban és a Gyülekezetben.

Ámen.

Lepsény, 1984. április 29.

Vargha Kálmán
lelkész

Győry Elemér püspök felszentelő beszédet mond a templom első részleges felszentelésekor (1961)

Az első felszentelési állapot (1961)

*Konfirmáció (1966).
A lelkész jobbján legkisebb leánya*

A templom szentelésére érkezik a gyülekezet

*Felszentelési istentisztelet az új templomban (1973)
Lelkeszi beszámoló*

*Dr. Bakos Lajos püspök köszönti a 90. életévüket betöltött
Molnár Vince tiszteletbeli gondnokot és Szilasi Sándor
presbitert a felszentelési istentiszteleten.*

Fölszentelő istentisztelet. A Mózes-székből balról jobbra Vargha Kálmán lelkipásztor, Dr. Bakos Lajos püspök, Bódás János székesfehérvári lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró

Ella lányunk esküvője után

Az újjáépült templom és parókia

*Vargha Kálmán, mint a gyülekezet lelkipásztora,
búcsúzóul megáldja híveit (1984)*

A gyülekezet a lelkészi búcsúztatón (1984)

Keresztelői szolgálat

*Bensőséges búcsúzás a parókián.
A jelenlévők énekét Eötvös Jolán, a lekipásztor
felesége kíséri zongorán (1984)*